

# Edward Szafrowski

---

Posoborowe prawodawstwo kościelne : 20. Normy specjalne, które winny być zachowane na sposób eksperymentu w Sygnaturze Apostolskiej po wydaniu Konstytucji Apostolskiej pap. Pawła VI "Regimini Ecclesiae Universae"

---

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawno-historyczny 12/3-4, 293-343

---

1969

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej [bazhum.muzhp.pl](http://bazhum.muzhp.pl), gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

**POSOBOROWE PRAWODAWSTWO KOŚCIELNE**

(c. d.)

zebrał i przetłumaczył ks. Edward Sztafrowski

*UWAGA: W „Prawie Kanonicznym” począwszy od nr. 3—4/68 ukazują się na bieżąco dokumenty prawnoliturgiczne, jakie zostały promulgowane od lipca 1967 r. Wyjątkowo, celem uzupełnienia, zamieszcza się również dokumenty wcześniej promulgowane. Stanowi to zatem kontynuację zbioru prawodawstwa posoborowego, jaki ukazał się pod koniec 1968 r. Poszczególne pozycje w „Prawie Kanonicznym” mają własną kolejną numerację.*

**20**

**NORMY SPECJALNE**

które winny być zachowane na sposób eksperymentu w Sygnaturze Apostolskiej po wydaniu Konstytucji Apostolskiej pap. Pawła VI „Regimini Ecclesiae Universae”

**NORMAE SPECIALES**

in Supremo Tribunali Signaturae Apostolicae ad experimentum servandae post Constitutionem Apostolicam PAULI PP. VI REGIMINI ECCLESIAE UNIVERSAE

(Typis Polyglottis Vaticanis)

**ADPROBATIO**

Summus Pontifex Paulus VI, litteris Secretariae Status die 23 martii 1968 infrascripto Cardinali Pro Praefecto missis, has Normas spe-

**ZATWIERDZENIE**

Papież Paweł VI, w piśmie Sekretariatu Stanu, przesłanym w dniu 23 marca 1968 r. podpisanemu niżej Pro-Prefektowi zechciał za-

ciales in Supremo Tribunali Signaturae Apostolicae servandas adprobare dignatus est ad experimentum.

25 martii 1968.

Cardinalis Dinus Staffa,  
Pro-Praef.

I

**DE CONSTITUTIONE ET MUNERIBUS SUPREMI TRIBUNALIS**

Tit. I

*De constitutione Supremi Tribunalis*

Art. 1

§ 1. Supremum Tribunal Signaturae Apostolicae constat duodecim S.R.E. Cardinalibus, a Summo Pontifice nominatis, quorum unus, ab Eodem delectus, Praefecti munere fungitur, auxilium ferentibus Secretario, Promotore Iustitiae, Defensore Vinculi et Subsecretario.

§ 2. Signatura Apostolica constat duabus Sectionibus.

§ 3. Cardinales iudices causas cognoscunt per collegia quinque Membrorum, nisi Praefectus decreverit aliquam quaestionem deferendam esse Plenae Signaturae omnium Cardinalium qui Membra sunt Signaturae Apostolicae.

§ 4. Iudices, quemadmodum Secretarius, Promotor Iustitiae, Defensor Vinculi et Subsecretarius abstinere debent a causa pertractanda in casibus de quibus in can. 1613 § 1.

twierdzić na sposób eksperymentu Normy Specjalne, które winny być zachowywane w Sygnaturze Apostolskiej.

25 marca 1968 r.

Kardynał Dinus Staffa,  
Pro-Praef.

I

**USTANOWIENIE I ZADANIA  
NAJWYŻSZEGO TRYBUNAŁU**

Tyt. I

*Ustanowienie Najwyższego Trybunału*

Art. 1

§ 1. Najwyższy Trybunał Signatury Apostolskiej składa się z dwunastu Kardynałów, mianowanych przez Papieża, z których jeden, również oznaczony przez Papieża pełni funkcję Prefekta, mając do pomocy sekretarza, promotora sprawiedliwości, obrońcę węzła i podsekretarza.

§ 2. Sygnatura Apostolska składa się z dwóch sekcji.

§ 3. Kardynałowie sędziowie rozpatrują sprawy w kolegiach złożonych z pięciu członków, o ile Prefekt nie zadecyduje, że jakąś sprawę należy przedstawić Pełnej Sygnaturze wszystkich kardynałów, którzy są członkami Sygnatury Apostolskiej.

§ 4. Sędziowie, podobnie jak sekretarz, promotor sprawiedliwości, obrońca węzła i podsekretarz, powinni powstrzymać się od rozpatrywania sprawy w wypadkach, o których mowa w kan. 1613 § 1.

## Art. 2

Praeter Secretarium sunt in Apostolica Signatura Promotor Iustitiae, Defensor Vinculi, Subsecretarius, Praepositus Cancellariae, qui, utpote Officiales maiores, a Summo Pontifice nominantur: praeterea sunt duo saltem Notarii; Custos tabularii et Bibliothecae; Protocollista cum adnexo munere distributoris; Arcarius cum adnexo munere expeditionis litterarum; Scriptorum; qui omnes nominantur a Cardinali Praefecto, iuxta normas pro universa Curia Romana statutas.

Custodi tabularii munus adnectitur Ratiocinatoris.

## Art. 3

Consultorum locum tenent Volantes et Referendarii, qui nominantur a Summo Pontifice, proponente Cardinali Praefecte.

## Art. 4

§ 1. Promotor Iustitiae, Defensor Vinculi, Subsecretarius, Volantes praediti sint oportet laurea doctorali in utroque iure; Referendarii ornari debent saltem laurea doctorali in iure canonico; Praepositus Cancellariae, praeter lauream doctoralem in iure canonico, consecutus sit necesse est diploma Advocati S. R. Rotae; omnes autem integritate vitae et iuris peritia eniteant.

§ 2. Sive Volantes sive Referendarii sunt duodecim, in quorum numerum admitti nequeunt Dicaste-

## Art. 2

Oprócz Sekretarza są w Sygnaturze Apostolskiej: promotor sprawiedliwości, obrońca węzła, podsekretarz, kierownik kancelarii, którzy, jako wyżsi urzędnicy, są mianowani przez Papieża. Ponadto jest przynajmniej dwóch notariuszów, opiekun archiwum i biblioteki, protokolant z funkcją również dystrybutora; skarbnik z funkcją także wysyłającego korespondencję; pisarze — ci wszyscy otrzymują nominację od Kardynała Prefekta, zgodnie z przepisami dla całej Kurii Rzymskiej.

Opiekunowi archiwum przydzielona się funkcja statystyka.

## Art. 3

Funkcję konsultorów pełnią opiniodawcy i referendariusze, mianowani przez Papieża na wniosek Kardynała Prefekta.

## Art. 4

§ 1. Promotor sprawiedliwości, obrońca węzła, podsekretarz, opiniodawcy winni mieć doktorat obojga praw; referendarze winni mieć przynajmniej doktorat prawa kanonicznego; kierownik Kancelarii, oprócz doktoratu prawa kanonicznego, winien koniecznie uzyskać dyplom adwokata Roty Rzymskiej. Wszyscy zaś winni odznaczać się nienagannością życia i biegłością w prawie.

§ 2. Tak opiniodawców jak i referendarzy winno być dwunastu, a do ich liczby nie mogą być do-

riorum Curiae Romanae Officiales vel maiores vel minores.

Art. 5

Cursores et custodes Sedis Tribunalis assumuntur laici probatae vitae, qui nominantur iuxta communes normas servandas in Curia Romana.

Art. 6

Causarum patrocinium in utraque sectione suscipere possunt Advocati Sacri Consistorii et Procuratores SS. Palatiorum Apostolicorum; admittuntur praeterea in sectione prima Advocati S. R. Rotae; immo, de peculiari Cardinalis Praefecti decreto, in sectione altera iidem admitti valent, dummodo vere periti in re contentiosa administrativa.

Art. 7

§ 1. Promissionem de secreto servando deque munere fideliter obeyendo omnes praestare tenentur, initio suscepti officii, praesente Notario, coram Cardinali Praefecto, vel, si de inferioribus ministris agatur, coram Praelato Secretario.

§ 2. Praeter promissionem de qua in § 1, Advocati et Procuratores, occasione admissionis ad patrocinandum in Apostolica Signatura, praestare quoque debent iusiurandum de non acceptandis emolumentis legitima honoraria excedentibus.

puszczeni urzędnicy Dykasteriów Kurii Rzymskiej czy to wyżsi czy niżsi.

Art. 5

Posłańców i woźnych Trybunału mianuje się spośród osób świeckich, odznaczających się nienaganymi obyczajami, w sposób zgodny z ogólnymi przepisami, jakie winny być zachowane w Kurii Rzymskiej.

Art. 6

Opiekę prawną nad sprawami mogą podejmować w obydwu sekcjach adwokaci konsystorialni i pełnomocnicy Domu Papieskiego. Dopuszcza się ponadto w pierwszej sekcji adwokatów Roty Rzymskiej. Owszem na mocy specjalnego dekretu Kardynała Prefekta mogą być ci ostatni dopuszczeni w sekcji drugiej, byleby byli rzeczywiście biegli w sprawach administracyjnych spornych.

Art. 7

§ 1. Wszyscy obowiązani są złożyć przyrzeczenie o zachowaniu tajemnicy i wiernym wypełnianiu obowiązków, w obecności notariusza, przed Kardynałem Prefektem, lub, gdy chodzi o niższych urzędników, przed prałatem sekretarzem.

§ 2. Adwokaci i pełnomocnicy, oprócz przyrzeczenia, o którym mowa w § 1, obowiązani są także, z okazji dopuszczenia do prowadzenia sprawy w Sygnaturze Apostolskiej, złożyć przed Kardynałem Prefektem, przysięgę, że nie będą przyjmowali wynagrodzenia przekraczającego ustalone prawnie honoraria.

## Tit. II

*De singulorum muneribus*

## Art. 8

Cardinalis Praefectus universo Tribunali praees; cum Secretario, Promotore Iustitiae, Defensore Vinculi quoties interesse debeat, Subsecretario et Cancellariae Praeposito, libellos examinat eosque admittit vel reicit; decernit qua ratione sit quaestio definienda; si casus ferat collegium iudicans constituit, designato Cardinali Ponente seu Relatore; deputat Referendarium ad relationem conficiendam; Votantem ad votum promendum pro rei veritate; itemque seligit Votantem ad extendendam decisionem; subsignat rescripta gratiae vel decreta definitiva extramitem stricte iudiciale lata, aliasve provisiones quae eidem reservantur.

## Art. 9

Sekretarius sub ductu Cardinalis Praefecti moderatur universum Tribunal et omnia quae ad causarum expeditionem pertinent; recipit libellos Cancellariae exhibitos, eosque cum Cardinali Praefecto ad normam art. 8 examinat; informationes requirit; formulam dubii coram Subsecretario concordati mutare potest; disputationem oralem admittit; veniam concedit et acta, defensiones, relationes, votantium scripta typis imprimantur; in horum distributionem invigilat; resolutiones dubiorum cum Notario

## Tyt. II

*O poszczególnych funkcjach*

## Art. 8

Kardynał Prefekt przewodniczy całemu Trybunałowi. Z sekretarzem, promotorem sprawiedliwości, obrońcą wężła, ile razy obowiązkowo bierze udział, podsekretarzem i kierownikiem Kancelarii, rozpatruje skargi powodowe oraz je dopuszcza lub odrzuca. Gdy zachodzi potrzeba ustanawia kolegium sądzące, wyznaczając Kardynała ponensa czyli relatora. Wyznacza referendariusza dla sporządzenia sprawozdania, opiniodawcę w celu przygotowania opinii o prawdziwości sprawy. Podobnie wyznacza opiniodawcę dla rozpracowania decyzji. Podpisuje reskrypty udzielające łaski lub dekrety rozstrzygające wydane jednak nie w dochodzeniu ściśle sądowym, oraz inne zarezerwowane mu zarządzenia.

## Art. 9

Sekretarz, pod kierownictwem Kardynała Prefekta, kieruje całym Trybunałem i wszystkim co dotyczy załatwiania spraw. Przyjmuje skargi powodowe złożone w Kancelarii oraz rozpatruje je z Kardynałem Prefektem zgodnie z przepisem art. 8; zbiera informacje. Może zmienić formułę sporu uzgodnionego wobec Podsekretarza. Zezwala na dyskusję słowną. Zezwala na drukowanie akt, obrony, relacji, pism opiniodawców; czuwa nad ich rozpowszechnianiem. Razem z notariuszem podpisuje roz-

subsignat; itemque sententiam originalem; exarandas curat, intra constitutum tempus, decisiones ad commissiones pontificias spectantes; rescripta gratiae cum Cardinali Praefecto signat; iubet decisiones publicari per Acta Apostolicae Sedis; videt de deponenda pecunia deque expensis; prospicit ut disciplinares normae ab omnibus ministris fideliter serventur.

#### Art. 10

§ 1. Promotor Iustitiae Secretarium impeditum vel absentem supplet; intervenit in omnibus causis criminalibus; in causis contentiosis in quibus publicum bonum in discrimen vocari potest; in causis ad alteram sectionem delatis ad normam Const. *Regimini Ecclesiae Universae*, nn. 106—107, atque dimittat pro iustitia et veritate.

§ 2. Defensor Vinculi iura vinculi tuetur et intervenire tenetur in causis in quibus agitur de vinculo matrimoniali vel iudicialiter disceptatur de sacra ordinatione vel de obligationibus inde derivantibus.

§ 3. Tum promotor Iustitiae tum Defensor Vinculi, si impediuntur, substituuntur a Votante, deputando a Cardinali Praefecto.

§ 4. Uterque abstinere debet a muneris exercitio in casibus de quibus in can. 1613 § 1, et firmo can. 1614 § 3 quoad alios Tribunalis administratos.

strzygnięcia dotyczące wątpliwości oraz końcowy wyrok. Troszczy się o sporządzenie w ustalonym czasie rozstrzygnięć należących do papieskich komisji. Razem z Kardynałem Prefektem podpisuje reskrypty udzielające łaski. Poleca opublikowanie decyzji w Aktach Stolicy Ap. Rozpatruje sprawy dotyczące zdeponowania pieniędzy oraz opłat. Zabiega o to, by wszyscy urzędnicy przestrzegali przepisów dyscyplinarnych.

#### Art. 10

§ 1. Promotor sprawiedliwości zastępuje przeszkodzonego lub nieobecnego sekretarza. Bierze udział we wszystkich sprawach karnych, w sprawach spornych, gdyby wchodziło w grę zagrożenie dobra publicznego, w sprawach przekazywanych do drugiej sekcji zgodnie z przepisem Konst. „*Regimini Ecclesiae Universae*”, nn. 106—107, a zabiega o zachowanie sprawiedliwości i prawdy.

§ 2. obrońca węzła broni praw węzła, a obowiązany jest brać udział w sprawach, w których chodzi o węzeł małżeński lub sądownie prowadzi się sprawę dotyczącą święceń wyższych lub obowiązków stąd wypływających.

§ 3. Jeżeli Promotor sprawiedliwości lub obrońca węzła są przeszkodzeni, zastępuje ich jeden z opiniodawców, wyznaczony przez Kardynała Prefekta.

§ 4. Obydwaj nie powinni prowadzić sprawy w wypadkach, o których mowa w kan. 1613 § 1,

oraz z zachowaniem kan. 1614 § 3 odnośnie innych urzędników Trybunału.

#### Art. 11

Subsecretarius in cunctis adiuvat Secretarium; munus explet iudicis instructoris in causis quae a Tribunali instruuntur, ideoque ea praestat quae cum instructione causarum conecuntur, uti partes vel testes citare eosque excutere, dubia concordare, terminis moderari et alia eiusmodi.

#### Art. 12

§ 1. Votantes munus obtinent Consultorum, qui designati in singulis casibus a Cardinali Praefecto votum promunt pro rei veritate, exhibendum Patribus Cardinalibus; oralem discussionem petere valent, eique assistunt; unus ex iis decisionis motiva extendit eamque describit.

§ 2. Omnes Votantes a munere cessant septuagesimo quinto aetatis anno.

#### Art. 13

Referendarii munus obtinent referendi in facto et in iure circa petitiones pro impetrandis commissionibus aliisque rescriptis. Praevia deputatione Praefecti, iidem relationem conficiunt, petere possunt oralem disputationem eique adistere, suffragium habent consultivum in quaestionum discussione; a munere cessant septuagesimo quinto aetatis anno.

#### Art. 11

Podsekretarz wspomaga we wszystkich sekretarza. Wypełnia obowiązki sędziego instruktora w sprawach instruowanych przez Trybunał. Z tej też racji wykonuje to, co łączy się z instrukcją spraw, jak wzywianie stron i świadków, wyłączenie ich, uzgadnianie wątpliwości, określanie terminów itp.

#### Art. 12.

§ 1. Opiniodawcy otrzymują funkcję Konsultorów. Mianowani w poszczególnych wypadkach przez kardynała Prefekta, przygotowują wnioski na temat prawdomówności, przekazywany Kardynałom. Mogą prosić o ustną dyskusję i biorą w niej udział. Na polecenie Kardynała Prefekta jeden z nich opracowuje motywy decyzji i podpisuje samą decyzję.

§ 2. Wszyscy opiniodawcy tracą swoje stanowisko w 75 roku życia.

#### Art. 13

Referendarze otrzymują zadanie referowania od strony faktycznej i prawnej podań gdy chodzi o uzyskiwanie pełnomocnictw i innych reskryptów. Na uprzednie zlecenie Prefekta sporządzają sprawozdanie, mogą prosić o słowną dyskusję i brać w niej udział, mają głos doradczy w dyskusji nad kwestiami. Tracą swoją funkcję w 75 roku życia.



## Art. 14

Praepositus Cancellariae moderatur, sub ductu Secretarii, officium Cancellariae, quod unicum est pro utraque Signaturae Apostolicae sectione: ideo recipit libellos et documenta atque curat ut in protocollum referantur, antequam ea transmittat Secretario; custodit sigilla Tribunalis, rescripta, decreta et decisiones eorumque executioni consulit; prospicit ut epistolae et omnia acta, quae nomine Cancellariae expediuntur, rite conficiantur eaque signat; parat mandata solutionis vel exactionis; invigilat notariis ceterisque ministris, protocollo, tabulario, bibliothecae.

## Art. 15

Notarii utriusque sectionis Signaturae Apostolicae publicam fidem faciunt de actis coram se gestis; dicunt fidelitatem exemplarium cum autographo; declarationem edunt de statu actorum quo causa invenitur: executioni tradunt decisiones vel decreta; assistunt excussioni partium vel testium, necnon interrogatoriis peritorum, quorum responsiones integre et fidelissime scripto consignant et perlegunt, atque, mentione facta de iis quae mentione digna sunt, cum iudice subsignant; praesto sunt Secretario in epistolis parandis (vulgo: minuta): sedule cavent ne mendae in scripturam irrepant; in Calendario notant diem assignatum actis ponendis eorum senior nomi-

## Art. 14

Kierownik Kancelarii prowadzi, pod nadzorem sekretarza, urząd Kancelarii, który jest jeden dla obydwu sekcji Sygnatury Apostolskiej: przyjmuje zatem skargi powodowe i dokumenty oraz dopilnowuje by były wciągnięte do wyroku, zanim prześle je sekretarzowi. Strzeże pieczętek Trybunału, reskryptów, dekretów i decyzji, troszcząc się o ich wykonanie. Czuwa, aby właściwie zostały sporządzone listy i wszystkie akta, wysyłane w imieniu Kancelarii. Przygotowuje zlecenia dotyczące zapłaćcenia lub ściągnięcia opłat. Ma powierzoną opiekę nad notariuszami i pozostałymi urzędnikami: protokolantem, archiwariuszem i bibliotekarzem.

## Art. 15

Notariusze obydwu sekcji Sygnatury Apostolskiej stwierdzają wiarygodność czynności wobec nich dokonanych. Potwierdzają zgodność odpisów z oryginałem. Podają wyjaśnienia na temat aktualnego stanu sprawy. Przekazują do wykonania decyzje lub dekrety. Biorą udział w przesłuchiwanii stron lub świadków, jak również w przesłuchiwanii biegłych, których odpowiedzi w całości i w sposób jak najwierniejszy spisują i odczytują, a następnie, zaznaczywszy to co jest godne wzmianki, razem z sędzią podpisują. Pomagają sekretarzowi w przygotowywaniu pism (poprawianiu). Pilnie zwracają na to uwagę, by do pism nie wkradły się błędy. Oznaczają w kalen-

natione vicem gerit Praepositi Cancellariae ad tempus absentis.

Art. 16

Inferiores ministri munera ex-  
plent eis propria, iuxta normas  
communes Curiae Romanae.

II

**DE SECTIONE PRIMA**

Tit. III

*De competetia*

Art. 17

§ 1. Sectionis primae Supremi  
Tribunalis est invigilare pro mune-  
re suo iustitiae ad normam SS.  
Canonum administrandae, ideoque  
rectae iurisprudentiae tuendae.

§ 2. Per eandem sectionem Sig-  
natura Apostolica iudicat:

1) De querela nullitatis contra  
sententiam rotalem, prout indica-  
tur in art. 19;

2) De expostulatione pro restitu-  
tione in integrum, servatis quae  
iuxta art. 20 servanda sunt;

3) De recursibus adversus sen-  
tentias rotales in causis de statu  
animarum, quas ad novum examen  
Rota admittere renuit;

4) De exceptione suspicionis con-  
tra aliquem Sacrae Rotae Audito-  
rem, ad normam art. 21;

darzu dzień, w którym winny być  
złożone akty. Najstarszy z nich  
nominacją zastępuje kierownika  
Kancelarii podczas jego nieobec-  
ności.

Art. 16

Niżsi urzędnicy wypełniają swo-  
je funkcje zgodnie z ogólnymi  
przepisami Kurii Rzymskiej.

II

**SEKCYJA PIERWSZA**

Tyt. III

*Kompetencja*

Art. 17

§ 1. Zadaniem pierwszej sekcji  
najwyższego Trybunału jest czuwa-  
nie z urzędu nad przestrzeganiem  
sprawiedliwości zgodnie z przepi-  
sami kanonów, a więc obrona (sto-  
sowanie) właściwie pojętej jurys-  
prudencji.

§ 2. Przez powyższą sekcję Syg-  
natura Apostolska rozstrzyga spra-  
wy:

1) Dotyczące skargi o nieważność  
wyroku rotalnego, jak to jest za-  
znaczone w art. 19;

2) Zawierające prośbę o przywró-  
cenie do stanu poprzedniego, z za-  
chowaniem jednak tego, co winno  
być zachowane zgodnie z art. 20.

3) Dotyczące rekursu przeciwko  
wyrokom rotalnym w sprawach  
odnoszących się do stanu osób, któ-  
rych Rota Rzymska nie dopuściła  
do ponownego rozpatrzenia;

4) Dotyczące zarzutu stronnicz-  
ości przeciwko jakiemuś audytorowi  
Roty, zgodnie z art. 21;

5) De violatione secreti, ac de damnis ab auditoribus Sacrae Rotae illatis eo quod actum nullum vel iniustum posuerint;

6) De recursu contra Advocatos vel Procuratores immodica honoraria exigentes.

#### Art. 18

Vi potestatis administrativae, forum iudiciale respicientis, ad hanc primam sectionem etiam pertinet:

1) Cognoscere de iis quae Signaturae Apostolicae per Concordata inter Sanctam Sedem et varias Civitates tribuuntur;

2) Videre de petitionibus per supplices libellos ad Ss.mum porrectis ad obtinendam causae commissionem apud Sacram Rotam;

3) Prorogare competentiam tribunalium, etiam pro causis matrimonialibus constitutorum;

4) Extendere forum peregrinorum in Urbe ad processus nullitatis matrimonii, quoties extraordinaria adiuncta et gravissimae causae concurrant;

5) Solvere conflictus competentiae qui enasci contingant apud tribunalia inferiora, ad normam can. 1612 § 2;

6) Erectionem curare tribunalium regionalium vel interregionalium.

5) Dotyczące naruszenia tajemnicy oraz szkód spowodowanych przez audytorów Roty na skutek dokonania aktu nieważnego lub niesprawiedliwego;

6) Rekursu przeciwko adwokatom i pełnomocnikom domagającym się wygórowanych honorariów.

#### Art. 18

Na mocy władzy administracyjnej, uwzględniającej zakres władzy sądowej, do wspomnianej sekcji pierwszej należy także:

1) Rozpatrywanie spraw przyznanych Sygnaturze Apostolskiej na podstawie konkordatów, zawartych między Stolicę Ap. i różnymi Państwami;

2) Rozpatrywanie próśb zawartych w specjalnych pismach skierowanych do Ojca św. o uzyskanie pełnomocnictwa do prowadzenia sprawy w Rocie Rzymskiej;

3) Przedłużenie kompetencji trybunałów, także ustanowionych dla spraw małżeńskich;

4) Rozciągnięcie właściwości sądowej w odniesieniu do podróżnych przebywających w Rzymie na procesy o nieważność małżeństwa, ilekroć zachodzą nadzwyczajne okoliczności i bardzo poważne przyczyny.

5) Rozstrzyganie sporów dotyczących kompetencji, jakie mogą powstać między niższymi trybunałami, zgodnie z przepisem kan. 1612 § 2;

6) Troska o erekcję trybunałów narodowych lub międzynarodowych.

## Art. 19

§ 1. Querela nullitatis contra sententiam rotalem proponi potest in casibus enumeratis in cann. 1892 et 1894, dummodo vitia ibidem recensita manifeste appareant. In dubio, recursus fundamento destitutus habendus est. A limine recursus recitur, quoties defectus legitimis mandati sanatus est ad normam paragraphi sequentis.

§ 2. Vitium in mandato procuratorio sanatum habetur ob appellationem interpositam ab ipso actore, sive per se sive per Procuratorem, adversus quamlibet sententiam, antequam altera pars nullitatem opposuerit: aut generatim ob actum quemlibet actoris ante querelam nullitatis positum, unde sanatio per ratihabitationem colligatur.

§ 3. Querela nullitatis produci potest non solum contra sententiam definitivam, verum etiam adversus interlocutoriam, a Sacra Rota quomodocumque emissam, dummodo tamen gravamen inde oriturum sit irreparabile per definitivam sententiam, aut ipsa sententia vim habeat definitivae.

§ 4. Quoad tempus intra quod querela nullitatis proponi potest, serventur can. 1893 et 1895.

§ 5. Si contra eandem sententiam rotalem querela nullitatis cum appellatione cumulatur, illa coram Signatura, haec coram turno supe-

## Art. 19

§ 1. Skarga o nieważność wyroku rotalnego może być zgłoszona w wypadkach określonych w kan. 1892 i 1894, byleby wyliczone tam braki były oczywiste. W wypadku wątpliwości rekurs należy uważać za pozbawiony podstaw. Z miejsca odrzuca się rekurs, ilekroć brak dotyczący prawnego zlecenia został sanowany w myśl następnego paragrafu.

§ 2. Brak dotyczący zlecenia pełnomocniczego uważa się za sanowany na skutek apelacji złożonej przez samego powoda — czy to osobiście czy przez pełnomocnika przeciwko jakiemukolwiek wyrokowi, zanim druga strona wskaże na nieważność; podobnie ogólnie, na skutek jakiegokolwiek czynności powoda, dokonanej przed skargą o nieważność. Wtedy sanacja następuje przez zatwierdzenie.

§ 3. Skarga o unieważnienie wyroku może być wytoczona nie tylko przeciw wyrokowi stanowczemu, lecz także przeciw wyrokowi przedstanowczemu, wydanemu w jakikolwiek sposób przez Rotę, byleby jednak grożąca stąd szkoda nie dała się naprawić przez wyrok stanowczy, ewentualnie sam wyrok miał moc wyroku stanowczego.

§ 4. Gdy idzie o czas, w którym można zgłosić skargę o nieważność wyroku, należy zachować przepisy kan. 1893 i 1895.

§ 5. Jeżeli przeciwko temu samemu wyrokowi rotalnemu łączy się skargę o nieważność z apelacją, wtedy skargę zgłasza się do

riori Sacrae Rotae proponenda est. Sed definitio querelae, ut par est, definitionem appellationis praecedere debet.

#### Art. 20

§ 1. Petitio restitutionis in integrum fit intra temporis spatium et propter causas quae in can. 1095 indicantur.

§ 2. Voluntaria executio rei iudicatae per sententiam definitivam ultimi gradus, minime extinguit ius petendi atque obtinendi a Signatura Apostolica restitutionem in integrum.

§ 3. Petitio restitutionis in integrum, sententiae executionem nondum inceptam suspendit. Si tamen suspicio sit ex probabilibus indiciis petitionem factam esse ad moras executioni nectandas, iudex decernere potest ut sententia executioni demandetur, assignata tamen restitutionem petenti idonea cautione ut, si restituatur in integrum, indemnitas fiat (can. 1907).

#### Art. 21

§ 1. Suspicionis exceptioni contra aliquem Auditorem S. Romanae Rotae, locum praebent motiva in can. 1613 § 1 recensita.

§ 2. Proposita exceptione de merito causae, admitti nequit exceptio suspicionis contra Auditorem,

Sygnatury, a apelacją do następnego turnusu Róty. Jasną jest rzeczą, że załatwienie skargi winno wyprzedzić załatwienie apelacji.

#### Art. 20

§ 1. Prośbę o przywrócenie do stanu poprzedniego składa się w terminie i na skutek przyczyn określonych w kan. 1905.

§ 2. Dobrowolne wykonanie sprawy osądzonej przez wyrok stanowczy ostatniej instancji, nie przekreśla bynajmniej prawa do prośzenia i otrzymania od Sygnatury Ap. przywrócenia do stanu poprzedniego.

§ 3. Prośba o przywrócenie do stanu poprzedniego zawiesza nie rozpoczęte jeszcze wykonanie wyroku. Gdyby jednak zachodziło podejrzenie, oparte na prawdopodobnych poszlakach, że prośbę złożono celem odwleczenia wykonania, sędzia może zadecydować, że wyrok należy wykonać. Powinien jednak w tym wypadku proszącemu o przywrócenie do stanu poprzedniego przyznać wystarczającą kaucję, aby nie poniósł szkody, gdyby uzyskał przywrócenie do stanu poprzedniego (kan. 1907).

#### Art. 21

§ 1. Podstawę do zgłoszenia zarzutu stronnictwa przeciw jakiemuś audytorowi Roty Rzymskiej, dają racje wyliczone w kan. 1613 § 1.

§ 2. Po zgłoszeniu zarzutu co do meritum sprawy, nie można dopuścić zarzutu stronnictwa przeciw-

nisi argumentum suspicionis posterius innotuerit.

#### Art. 22

Terminus intra quem causa, ad Supremum Signaturae Apostolicae Tribunal ex commissionae Ss.mi delata, inchoari potest, est trimestre a die obtentae commissionis.

#### Tit. IV

##### *De iudiciali ratione procedendi*

##### Pars I:

In querela nullitatis et restitutione in integrum.

##### Caput I:

De recursu ac eius admissione vel reiectione.

#### Art. 23

Libellus exhibetur Secretario per Cancellariae Praepositum, allegatis exemplari authentico sententiae impugnatae, mandato procuratorio et apocha certae summae in cautionem traditae arcario.

#### Art. 24

Summa pecuniae de qua in art. 23 cedit aerario Sanctae Sedis, si recursus reiciatur; ab expensis subducitur, si recursus admittatur.

ko audytorowi, chyba że podstawa podejrzenia o stronniczość później wyszła na jaw.

#### Art. 22

Termin, w którym może się rozpocząć sprawa przekazana do Trybunału Sygnatury Ap. na skutek powierzenia jej przez Papieża, wynosi trzy miesiące od czasu otrzymanego zlecenia.

#### Tyt. IV

##### *Sądowy sposób postępowania*

##### Część I:

W wypadku skargi o nieważność wyroku i przywrócenia do stanu poprzedniego.

##### Rozdział I:

O rekursie i jego dopuszczeniu lub odrzuceniu.

#### Art. 23

Prośbę doręcza się sekretarzowi za pośrednictwem kierownika Kancelarii. Trzeba do niej dołączyć uwierzytelniony odpis zaskarżanego wyroku, zlecenie pełnomocnicze oraz kwit dotyczący złożenia u skarbnika pewniej sumy pieniędzy w formie kaucji.

#### Art. 24

Suma pieniędzy, o której mowa w art. 23 przechodzi na rzecz Stolicy Ap., jeżeli rekurs będzie odrzucony, a nie podlega żadnym obciążeniom w wypadku dopuszczenia rekursu.

## Art. 25

Acceptum libellum eiusque adnexa documenta Cancellariae Praepositus in fasciculum colligit, quem, in appositum librum relatum et numero signatum, ad Secretarium remittit, ut, per decretum adversae parti notificandum, terminum is constituat ad animadversiones contra recursum Tribunali subiciendas; secus contumaciter procedendum.

## Art. 26

§ 1. Notificationis actus exaratur a Notario, qui post Secretarium signat sigilloque Tribunalis actum communit.

§ 2. Ad validitatem exemplaris, parti vel eius procuratori tradendi, satis est subsignatio Notarii et sigillum Tribunalis.

## Art. 27

§ 1. Notificationes omnes transmittuntur per cursorem ipsius Supremi Tribunalis vel, si agatur de parte quae extra Urbem commoretur, per litteras commendatas et cum syngrapha receptionis.

§ 2. Cursor fidem facit, in calce ipsius actus, peractae traditionis.

§ 3. Quoties ignoretur locus ubi commoratur persona cui tradendus est actus, Secretarius id fieri iubeat per Curiam dioecesanam aut per alia media quae necessaria vel opportuna in casu videantur.

## Art. 25

Przyjętą prośbę i załączone do niej dokumenty kierownik Kancelarii łączy w jedną całość, którą po wciągnięciu do dziennika podawczego i oznaczeniu numerem przesyła do sekretarza. Sekretarz przy pomocy dekretu podanego do wiadomości strony przeciwnej oznacza termin zgłoszenia Trybunałowi uwag przeciwko rekursovi. Po upływie terminu stosuje się przepisy o kontumacji.

## Art. 26

§ 1. Dokument zawiadomienia sporządza notariusz, podpisując go po sekretarzu i opatrując pieczęcią Trybunału.

§ 2. Do ważności odpisu doręczonego stronie lub jej pełnomocnikowi wystarcza podpis notariusza i pieczęć Trybunału.

## Art. 27

§ 1. Wszystkie zawiadomienia przesyła się przez woźnego Trybunału, albo, gdy chodzi o stronę mieszkającą poza Rzymem, listem poleconym i za poświadczeniem odbioru.

§ 2. Poświadczenie doręczenia oznacza woźny u dołu samego aktu (dokumentu).

§ 3. Ilekroć nieznane jest miejsce zamieszkania osoby, której ma być doręczony akt, sekretarz nakazuje poszukiwanie jej przy pomocy Kurii Diecezjalnej lub innych środków, które będą się wydawały konieczne lub pożyteczne.

## Art. 28

Elapso termino parti conventae constituto ad iura sua deducenda contra recursum, neque ab ipsa parte conventa productis animadversionibus, Secretarius, nisi censuerit per novum decretum renovari citationem, procedere potest ad ulteriora.

## Art. 28

Po upływie terminu wyznaczonej stronie pozwanej dla dostarczenia swoich argumentów przeciwko rekursovi albo gdy nie przedstawi ona swoich uwag, sekretarz, o ile nie sądzi, że należy powtórzyć wezwanie przy pomocy nowego dekretu, może wszcząć dalsze postępowanie.

## Art. 29

Per Secretarii decretum explanationes, in iure et in facto, pro rei opportunitate exigere possunt, sive ab actore sive a convento; cuius decreti notificatio fieri debet parti a qua deductiones exquiruntur, quin ius sit alteri parti quidquam obiciendi.

## Art. 29

Dekret sekretarza może domagać się, gdy tego wymaga sprawa, wyjaśnień prawnych lub faktycznych tak od powoda jak i od pozwanego. Zawiadomienie o takim dekrete winno być przesłane stronie, od której wymaga się takiego uzasadnienia. Nie przyznaje się drugiej stronie prawa do stawiania jakiegokolwiek zarzutu.

## Art. 30

§ 1. Praeter deductiones de quibus in art. 29, Secretarius, quo facilius et accuratius recursum naturam et rationes cognoscere valeat, a S. R. Rota acta omnia, quae praecesserunt, requirat.

## Art. 30

§ 1. Oprócz wyjaśnień, o których mowa w art. 29, sekretarz, w celu łatwiejszego i dokładniejszego zapoznania się z samym rekursem i racjami, na których się opiera, winien zażądać od Roty Rzymskiej wszystkich poprzednich akt.

§ 2. Ipsius Secretarii est, si id censuerit, exquirere insuper votum unius aut plurium votantium, itemque Promotoris Iustitiae, et, in re matrimoniali, Defensoris Vinculi; vel etiam partibus, per legitimam citationem, diem dicere, ut coram se de recursum rationibus oretenus disputent, indicatis tamen argumentis quibus discussio contineatur.

§ 2. Jest w mocy samego sekretarza, gdyby to uznał za wskazane, domagać się ponadto opinii jednego lub kilku opiniodawców, a także promotora sprawiedliwości, a w sprawach małżeńskich obrońcy wężła. Owszem, nawet stronom może wyznaczyć — za pośrednictwem prawnego wezwania — dzień, w którym przedstawia przed nim



## Art. 31

Utrique vel alterutri parti fas est discussionem oralem, per scriptam instantiam, exposcere a Secretario, qui, decreto inappellabili, iudicabit tum de admissione discussionis tum de eius argumentis in instantia propositis.

## Art. 32

Partium rationes in discussione orali ab earumdem Advocatis explicantur, firma tamen facultate Secretarii, praesertim in causis criminalibus, arcendi actorem ipsum vel conventum.

## Art. 33

§ 1. Oralem disceptationem moderatur Secretarius, praesente huius sectionis Notario, qui argumenta a partibus prolata fideliter in scriptis refert.

§ 2. Discussioni praeterea interesse possunt, iubente Secretario, unus aut duo Votantes vel etiam Promotor Iustitiae aut Defensor Vinculi, qui, cum omnibus praesentibus et Notario, actum subsignant.

## Art. 34

Si qui in orali discussione ab ordine discesserit aut reverentiam debitam Supremo Tribunali non adhibuerit, congruis poenis mulctabitur per Secretarii decretum.

ustnie powody wniesienia rekursu, zaznaczając punkty, których będzie dotyczyć dyskusja.

## Art. 31

Wolno obydwu stronom lub jednej z nich prosić pisemnie sekretarza o ustną dyskusję. Sekretarz dekretem, nie podlegającym apelacji, będzie decydował o dopuszczeniu dyskusji oraz o jej temacie przedstawionym w piśmie.

## Art. 32

Racje stron są przedstawione w czasie słownej dyskusji przez ich adwokatów. Pozostawia się jednak Sekretarzowi możliwość wykluczenia samego powoda lub pozwanego, zwłaszcza w sprawach karnych.

## Art. 33

§ 1. Słowną dyskusją kieruje sekretarz, w obecności notariusza tej sekcji, który wiernie spisuje argumenty przytoczone przez strony.

§ 2. Ponadto, na polecenie sekretarza, mogą brać udział w dyskusji jeden albo dwóch opiniodawców lub także promotor sprawiedliwości ewentualnie obrońca wężła. Wszyscy obecni, łącznie z notariuszem, podpisują protokół.

## Art. 34

Jeżeli kto w czasie słownej dyskusji stałby się przyczyną wprowadzenia nieporządku lub nie okazałby szacunku należnego Najwyższemu Trybunałowi, będzie obłożony odpowiednimi karami dekretem sekretarza.

## Art. 35

Cardinalis Praefectus, interventibus Secretario, Promotore Iustitiae, Subsecretario, Volante et si casus ferat, Defensore Vinculi, die constituta decretum dedit admissionis vel reiectionis recursus, ad normam iuris a Secretario et Notario notificandum omnibus quorum interest.

## Caput II

*De litis contestatione*

## Art. 36

Si recursus admissus fuerit, recepta decreti notificatione, parti diligentiori relinquatur apud Secretarium instare, ut dies praefigatur ad litis contestationem et dubia proponere.

## Art. 37

Decretum quo Subsecretarius citat partem adversam ad litis contestationem, parti instanti notificatur, itemque promotori Iustitiae et Defensori Vinculi, si eorum officia id reposcant.

## Art. 38

Si partes non comparuerint vel de dubiis proponendis inter se minime conveniant, Subsecretarius vel in alium diem litis contestationem prorogat vel controversiam remittit iudicio Secretarii, qui quaestionem incidentalem promovet, suo decreto dirimendam.

## Art. 35

Kardynał Prefekt, przy udziale sekretarza, promotora sprawiedliwości, podsekretarza, oraz, gdy zachodzi potrzeba, obrońcy węzła, wydaje w oznaczonym dniu dekret dopuszczający lub odrzucający rekurs. Zgodnie z przepisami prawa sekretarz i notariusz podają go do wiadomości wszystkich zainteresowanych.

## Rozdział II

## Zawiązanie sporu

## Art. 36

Gdy rekurs zostanie dopuszczony, daje się możliwość stronie bardziej zainteresowanej, po otrzymaniu zawiadomienia o wydaniu dekretu, postulowania u podsekretarza, by został oznaczony dzień zawiązania sporu i przedstawienia wątpliwości.

## Art. 37

Dekret, którym podsekretarz zwołuje stronę przeciwną do zawiązania sporu, podaje się do wiadomości drugiej stronie, jak również Promotorowi sprawiedliwości, i obrońcy węzła, gdy domagają się tego ich obowiązki.

## Art. 38

Jeżeli strony się nie stawiły albo całkowicie się nie zgadzają co do przedstawionych wątpliwości, podsekretarz albo odkłada na inny dzień zawiązanie sporu, albo sprawę sporną przekazuje do osądzenia sekretarzowi, który przyjmuje ją jako sprawę wpadkową w celu rozstrzygnięcia własnym dekretem.

## Art. 39

Litis contestationi, praeter Subsecretarium et partes, necnon Promotorem Iustitiae, et, si casus ferat, Defensorem Vinculi, interesse debet Notarius, qui omnia fideliter describit atque de iis fidem facit.

## Art. 40

§ 1. In casu querelae nullitatis vel restitutionis in integrum, dubium unicum concordandum est: *an sit nulla sententia*; aut: *an sit locus restitutionis in integrum*.

§ 2. In aliis causis et recursibus, quae a Signatura Apostolica iudicantur, de diversis dubiis concordandis quaestio esse poterit.

## Art. 41

In actu contestationis litis decernitur etiam quae pecuniae summa a partibus solvenda sit, tamquam depositum ad expensarum iudicialium cautionem; itemque terminus praestituitur ad defensiones atque documenta exhibenda.

## Art. 42

Dubiorum formula reformari nequit, nisi servata ratione procedendi, de qua in art. 38.

## Art. 43

Si agatur de recursu pro restitutione in integrum adversus sententiam quae in rem iudicatam

## Art. 39

W zawiązaniu sporu, oprócz podsekretarza i stron, jak również promotora sprawiedliwości oraz, gdy zachodzi potrzeba, obrońcy węzła, winien wziąć udział notariusz, który wszystko wiernie spisuje i wszystko poświadcza.

## Art. 40

§ 1. W wypadku skargi o nieważność wyroku lub przywrócenia do stanu poprzedniego, pozostaje do rozwiązania tylko jedno pytanie: Czy wyrok jest nieważny, ewentualnie: czy może mieć miejsce przywrócenie do stanu poprzedniego.

§ 2. W innych sprawach i rekurсах osądzanych przez Sygnaturę Apostolską, może wchodzić w grę sprawa rozwiązania różnych wątpliwości.

## Art. 41

W czasie zawiązania sporu rozstrzyga się również co do sumy pieniędzy jaka ma być wypłacona przez strony w formie depozytu dla zabezpieczenia należności za wydatki sądowe. Wyznacza się również termin złożenia obrony i przedstawienia dokumentów.

## Art. 42

Formuła kontestacji nie może być zmieniana, chyba że z zachowaniem tego sposobu postępowania, o którym mowa w art. 38.

## Art. 43

Jeżeli chodzi o rekurs domagający się przywrócenia do stanu poprzedniego przeciwko wyrokowi,

transierit, pars recurrens cogi potest ad integrum depositum pro expensis faciendum. At, causa absoluta, Tribunal constituet quamnam pecuniae summam quisquis solvere debeat, et an aliquid recurrenti sit restituendum.

### Caput III

De discussione sive scripta sive orali.

#### Art. 44

Praemissa, si casus ferat, causae instructione, per Subsecretarium expedienda, terminus a Secretario praefinitur, ad exhibenda documenta et defensiones itemque Votum emittendum pro rei veritate a Promotore Iustitiae et a Votante, atque insuper ad animadversiones a Defensore Vinculi, si interfuerit, exarandas.

#### Art. 45

Defensiones et documenta praebenda sunt saltem quadraginta diebus ante defensionem causae; distribuenda autem saltem triginta quinque diebus ante definitionem; responsiones vero exhibendae saltem viginti diebus et distribuendae saltem quindecim diebus ante ipsam causae definitionem.

#### Art. 46

Defensiones et responsiones non nisi de licentia scripta Secretarii imprimi possunt.

który przeszedł już w stan rzeczy osądzonej, to strona zgłaszająca rekurs może być skłoniona do złożenia pełnego depozytu na wydatki. Jednakże, po załatwieniu sprawy Trybunał ustali, jaką sumę winien kto zapłacić oraz czy należy coś zwrócić stronie zgłaszającej rekurs.

### Rozdział III

*Dyskusja na piśmie lub słowna*

#### Art. 44

Po uprzedniej instrukcji sprawy, gdy zachodzi tego potrzeba, dokonanej przez podsekretarza, sekretarz wyznacza termin dla złożenia dokumentów i obrony, jak również przygotowania wniosku o sprawie przez promotora sprawiedliwości i przez opiniodawcę, oraz ponadto dla sporządzenia uwag przez obrońcę wężła, jeżeli w sprawie brał udział.

#### Art. 45

Obrona i dokumenty winny być dostarczone przynajmniej na 40 dni przed obroną sprawy, rozdzielone zaś winny być przynajmniej 35 dni przed orzeczeniem. Natomiast odpowiedzi winny być przedstawione przynajmniej na 20 dni, a rozesłane przynajmniej na 15 dni przed samym rozstrzygnięciem sprawy.

#### Art. 46

Obrona i odpowiedzi mogą być wydrukowane tylko za pisemną zgodą sekretarza.

## Art. 47

Documenta deponenda sunt penes Cancellariam Supremę Tribunalis, ut ibidem, colecta in fasciculo, indice communito, examinari possint a partibus; quae autem typis sunt imprimenda, in authentico exemplari sunt a Praeposito Cancellariae exquirenda.

## Art. 48

Secretarius curat ut ad Cardinalem Ponentem seu Relatorem transmittantur acta omnia originalia, quae ad causam referuntur, una simul cum responsionum exemplaribus.

## Art. 49

§ 1. Secretarii est singulis Patribus Cardinalibus, collegium iudicans constituentibus, saltem quindecim diebus ante causae definitionem, una cum responsionibus transmittere ex officio fasciculum in quo status iuridicus causae exponatur et summaria a partibus adducta compleantur, additis, scilicet, documentis quae necessaria atque opportuna videantur ad causam satius illustrandam.

§ 2. Quod si quis ex Votantibus vel Promotor Iustitiae aut Defensor Vinculi, post editas defensiones et responsiones a partibus, novas animadversiones addere existaverit, eae in summario additionali ex officio Patribus Cardinalibus transmittantur saltem decem diebus ante causae definitionem.

## Art. 47

Dokumenty należy złożyć w Kancelarii Najwyższego Trybunału, aby zebrane tam w jedną całość i zaopatrzone w wykaz, mogły być przestudiowane przez strony. Te zaś, które mają być wydrukowane, należy pobrać w autentycznym odpisie od Kierownika Kancelarii.

## Art. 48

Sekretarz czuwa nad tym, by do kardynała ponensa czyli relatora zostały przesłane w oryginale wszystkie akta, odnoszące się do sprawy łącznie z odpisami odpowiedzi.

## Art. 49

§ 1. Jest obowiązkiem sekretarza przesłać z urzędu poszczególnym kardynałom, stanowiącym kolegium sądzące, przynajmniej na 15 dni przed rozstrzygnięciem sprawy razem z odpowiedziami zestaw akt zawierający naświetlenie sprawy od strony prawnej oraz streszczenie tego, co dostarczyły strony, załączając, mianowicie dokumenty, które wydadzą się konieczne lub użyteczne do dokładniejszego naświetlenia sprawy.

§ 2. Gdyby któryś z opiniodawców albo promotor sprawiedliwości czy obrońca węgła, uznał za wskazane dołączenie nowych uwag, po dostarczeniu przez strony obrony i odpowiedzi, winny być one w dodatkowym streszczeniu przesłane z urzędu kardynałom przynajmniej na 10 dni przed rozstrzygnięciem sprawy.

## Art. 50

Responsionum distributione, conclusum in causa reputatur; admitti tamen etiam tum potest, in casu exceptionalis et extraordinario, discussio oralis, a Cardinali Ponente seu Relatore requirenda per scriptam instantiam, rationes explanantem invocati beneficii et singula capita describentem de quibus disceptandum sit.

## Art. 51

Decretum Cardinalis Ponentis seu Relatoris, quo discussio oralis, ad normam art. 50, admittitur vel reicitur, est irrevocabile, atque partibus notificatur, adiecta citatione, si discussio fuerit concessa, in diem statutam et designato disceptationis loco.

## Art. 52

Discussio oralis angustiori termino quam quinque diebus ante causae definitionem haberi nequit, eiusque acta sunt a Notario de mandato Secretarii, ad Cardinalem Ponentem seu Relatorem statim transmittenda, cum documentis productis, si quae fuerint.

## Art. 53

Omnino prohibentur, non aliter ac informationes orales ad Iudices, scripturae ex gratia legendae atque generatim quaevis distributio defensionum aut responsionum approbatione Secretarii carentium et per tramitem Notarii haud facta.

## Art. 50

Rozesłane odpowiedzi uważa się za równoznaczne z zamknięciem postępowania dowodowego. Jednakże i wtedy, w wypadku wyjątkowym i nadzwyczajnym, może być dopuszczona dyskusja słowna. Należy o nią prosić kardynała ponensa czyli relatora pismem zawierającym uzasadnienie prośby oraz podającym poszczególne punkty do dyskusji.

## Art. 51

Dekret kardynała ponensa czyli relatora dopuszczający lub odrzucający dyskusję słowną, o której w art. 50, jest nieodwoławny. Podaje się go do wiadomości stron. W wypadku dopuszczenia dyskusji, dołącza się wezwanie z oznaczeniem dnia i miejsca dyskusji.

## Art. 52

Dyskusja słowna nie może się odbyć później jak na pięć dni przed rozstrzygnięciem sprawy. Notariusz na polecenie sekretarza przesyła natychmiast do kardynała ponensa czyli relatora akta dyskusji, dołączając dokumenty, jeżeli je przedstawiono.

## Art. 53

Bezwzględnie zabrania się tak przekazywania ustnych informacji sędziom, rozdawania pism zawierających stronnicze naświetlenia, jak i wszelkiego rodzaju rozpowszechniania tekstu obrony lub odpowiedzi: bez zezwolenia sekreta-

Caput IV  
De sententia

Art. 54

§ 1. Conventus Patrum Cardinalium, nemine alio adstante, causam definit. Haec definitio, quae partem dispositivam sententiae constituit, scripto a Cardinali Ponente seu Relatore redigitur, a singulis Patribus subsignatur et statim Secretario traditur.

§ 2. Decisio Cardinalium Iudicum, tum S. R. Rotae tum partibus notificatur, per actum subsignatum a Secretario et a Praeposito Cancellariae, necnon sigillo Supremi Tribunalis munitum.

Art. 55

§ 1. Sententia Supremi Tribunalis vim suam habet, quamvis rationes in facto et in iure non contineant.

§ 2. Nihilominus sive ad instantiam partis sive ex officio, si res postulet, Supremum Tribunal edicere potest ut praedictae rationes a Votante scripto exponantur (cann. 1605; 1894 § 2).

§ 3. Votans qui rationes decidendi exponit vel idem assumitur qui processui interfuit vel alius a Cardinali Praefecto designatur.

§ 4. In quolibet casu decisio, intra triginta dies exaranda, iisdem verbis, quibus a Patribus concepta fuit, mentem Iudicum fideliter re-

rza i nie dokonałego za pośrednictwem notariusza.

Rozdział IV  
O wyroku

Art. 54

§ 1. Sprawę rozstrzyga zespół kardynałów, wyłączając obecność innych osób. Wspomniane rozstrzygnięcie, stanowiące część dyspozytywną wyroku sporządza na piśmie kardynał ponens czyli relator, podpisują wszyscy obecni i zaraz przekazuje się je sekretarzowi.

§ 2. Decyzję kardynałów sędziów podaje się do wiadomości zarówno Rocie jak i stronom pismem urzędowym podpisanym przez sekretarza i kierownika kancelarii, opatrzonym także pieczęcią Najwyższego Trybunału.

Art. 55

§ 1. Wyrok Najwyższego Trybunału posiada swoją moc prawną, chociaż nie zawiera uzasadnienia faktycznego i prawnego.

§ 2. Jednakże, czy to na żądanie strony, czy z urzędu, Najwyższy Trybunał może nakazać, aby wspomniane uzasadnienia zostały opracowane na piśmie przez opiniodawcę (kan. 1605; 1894 § 2).

§ 3. Uzasadnienie wyroku może przygotować ten z opiniodawców, który brał udział w procesie lub Kardynał Prefekt może wyznaczyć innego.

§ 4. W każdym wypadku decyzja, którą należy zredagować w ciągu 30 dni, winna w tych samych sło-

ferat, atque adprobationi Cardinalis Ponentis seu Relatoris subiciatur.

#### Art. 56

Secretarii est curare ut decisio edatur intra tempus in art. 55 § 4 constitutum, quod congrue prorogare, scripto decreto, potest, si nimis grave sit terminos observari.

#### Art. 57

§ 1. Decisio, praeter causae historiam desumptam a statu iuridico de quo in art. 49 § 1, continere debet litis constantionem seu dubia concordata, responsiones, decretum circa expensas et mandatum executivum.

§ 2. De eadem sententia, a Secretario subsignata, fidem facit Cancellariae Praepositus, adiecto sigillo Tribunalis.

§ 3. Quoties decisio sit extendenda a Votante, ab eodem subsignatur necnon a Secretario sub verbo „visa” atque a Cancellariae Praeposito.

§ 4. Sententia in actis Cancellariae asservatur, atque ex illa Notarii Tribunalis exemplaria in forma authentica, servatis servandis, conficere possunt.

#### Art. 58

§ 1. Sententia intra bimestre a definitione causae publicanda est, ad normam can. 1877 C.I.C.

wach, w jakich została powzięta przez kardynałów wiernie wyrażać ich myśli. Podlega ona zatwierdzeniu kardynała ponensa czyli relatora.

#### Art. 56

Jest rzeczą sekretarza dopilnować, by decyzję wydano w czasie określonym w art. 55 § 4. Może on pisemnym dekretem odpowiednio przedłużyć wspomniany czas, gdyby było rzeczą zbyt trudną zachowanie tego terminu.

#### Art. 57

§ 1. Oprócz historii sprawy zaczerpniętej ze stanu prawnego, o którym mowa w art. 49 § 1, decyzja winna zawierać zawiązanie sporu czyli rozwiązane wątpliwości, odpowiedzi, dekret dotyczący kosztów oraz zlecenie wykonawcze.

§ 2. Powyższy wyrok, podpisany przez sekretarza, uwierzytelnia kierownik Kancelarii, przybijając także pieczęć.

§ 3. Ilekroć decyzja byłaby poszerzana przez opiniodawcę, wtedy on ją podpisuje oraz sekretarz pod słowem „visa” i kierownik kancelarii.

§ 4. Wyrok przechowuje się w aktach Kancelarii. Notariusze Trybunału mogą sporządzać z niego autentyczne odpisy, zachowując odpowiednio przepisy.

#### Art. 58

§ 1. Wyrok należy opublikować w ciągu dwóch miesięcy od rozstrzygnięcia sprawy, zgodnie z przepisem kan. 1877 KPK.



§ 2. Contra Sententiam Signaturae Apostolicae non est locus appellationi, salvis articulis 77 et 82.

§ 3. Nullitate declarata aut concessa restitutione, nisi Summus Pontifex aliter providerit, causa remittitur ad S. R. Rotam ut, iuxta suas normas de merito iudicet (can. 1604 § 3).

#### Art. 59

Lata sententia arcius expensarum rationes pro singulis partibus litigantibus expediet, iuxta decretum de quo in art. 57 § 1.

### Pars II

In reliquis competentiae capitibus

#### Caput I:

In formali examine sententiae

#### Art. 60

Iubente Cardinali Praefecto, ad Secretarium spectat curare ut sententiae latae pro nullitate matrimonii effectus civiles obtineant apud illas Nationes quae de hac re conventionem cum Sancta Sede inierunt.

#### Art. 61

Si nihil contra sententiam obiciendum sit, Secretarius decretum parat, quod a Cardinali Praefecto

§ 2. Przeciwko wyrokowi Sygnatury Apostolskiej nie można zgłaszać apelacji, z zachowaniem jednak art. 77 i 82.

§ 3. Po orzeczeniu nieważności wyroku lub przyznaniu przywrócenia do stanu poprzedniego, sprawę odsyła się — o ile inaczej Papież nie zarządził — do Roty Rzymskiej, aby co do jej meritum osądziła zgodnie ze swoimi przepisami (kan. 1604 § 3).

#### Art. 59

Po wydaniu wyroku skarbnik wysyła do każdej ze stron procesowych rachunek dotyczący opłat, zgodnie z dekretem, o którym mowa w art. 57 § 1.

### Część II

Kompetencja w pozostałych wypadkach

#### Rozdział I:

W badaniu wyroku pod względem formalnym

#### Art. 60

Na zlecenie Kardynała Prefekta do sekretarza należy zatroszczyć się o to, by wyroki wydane w sprawach nieważności małżeństwa osiągnęły skutki cywilne w tych krajach, które zawarły w tej sprawie umowę ze Stolicą Apostolską.

#### Art. 61

Jeżeli nic nie zostanie wysunięte przeciw wyrokowi, sekretarz przygotowuje dekret, który podpisuje

et ab ipso subscriptum, alterutri parti traditur ut, una cum Secretarii litteris, competenti Tribunali civili exhibeatur.

## Art. 62

Si dubium oriatum circa sententiam, ratione competentiae iudicium, citationis, mandati aut contumaciae partis legitimitatem, quaestio examini alicuius Votantis subicitur et, audito Defensore Vinculi, definitur a Cardinali Praefecto, intervenientibus Secretario, Promotore Iustitiae, Subsecretario, Votante et, si casus ferat, Defensore Vinculi. Si reapse sententia illegitima apparuerit, Cardinalis Praefectus quid faciendum sit decernit.

## Art. 63

Cum agitur de dispensatione matrimonii rati et non consummati analoga proceditur ratione.

## Caput II

In iudicio de nova instantia.

## Art. 64

Rekursus ad obtinendam novam instantiam post duas sententias conformes in causis de statu personarum, introducitur servatis normis de quibus in art. 23 et sqq.

Kardynał Prefekt i on sam. Przekazuje się go każdej stronie w celu przedstawienia łącznie z pismem sekretarza kompetentnemu trybunałowi cywilnemu.

## Art. 62

Jeżeli powstaje wątpliwość odnośnie do wyroku, dotycząca kompetencji sędziów, wezwania sądownego, upoważnienia lub prawnego uzasadnienia oporu strony, wtedy sprawę przekazuje się do zbadania któremuś z opiniodawców. Po wysłuchaniu zdania obrońcy wężła sprawę rozstrzyga Kardynał Prefekt, przy udziale sekretarza, promotora sprawiedliwości, podsekretarza, opiniodawcy oraz — gdy zachodzi potrzeba — obrońcy wężła. Skoro się okaże, że wyrok został nieprawnie wydany, Kardynał Prefekt decyduje co należy uczynić w danym wypadku.

## Art. 63

W analogiczny sposób postępuje się w wypadku o dyspensę od małżeństwa zawartego a niedopełnionego.

## Rozdział II

W sprawie o nową instancję.

## Art. 64

Rekurs zawierający prośbę o wyznaczenie nowej instancji po dwóch zgodnych wyrokach w sprawach dotyczących stanu osób, wnosi się z zachowaniem przepisów, o których mowa w art. 23 i ns.

## Art. 65

Intra brevem terminum, a Secretario praestituendum, pars recurrens rationes petitionis in iure et in facto illustrat; Defensor Vinculi animadversiones exarat; Votans scribit pro rei veritate.

## Art. 66

Die constituta, Cardinalis Praefectus, intervenientibus Secretario, Defensore Vinculi, Subsecretario et Votante, beneficium novae instantiae, suo decreto, concedit vel denegat.

## Art. 67

Decretum, a Secretario et Notario subscriptum et sigillo Tribunalis munitum, partibus notificatur ad normam art. 58, et insuper, si petitum beneficium concessum fuerit, Decano S. R. Rotae per Secretarium significatur.

## Caput III

In exceptione suspicionis et conflictu competentiae inter tribunalia inferiora.

## Art. 68

In exceptione suspicionis de qua in can. 1603 § 1, 2° et in conflictu competentiae de quo in can. 1603 § 1, 6°, recursus introducitur, servatis normis statutis in art. 23 et sqq.; insuper per Subsecretarium informationes opportuna colliguntur et brevis instructio praemittitur.

## Art. 65

W krótkim terminie określonym przez sekretarza, wnoszący rekurs, naświetla od strony prawnej i faktycznej powody swojej prośby. obrońca węzła przygotowuje uwagi, a opiniodawca opinię na temat prawdziwości sprawy.

## Art. 66

W ustalonym dniu, Kardynał Prefekt, przy współudziale sekretarza, obrońcy węzła, podsekretarza i opiniodawcy, swoim dekretem dopuszcza lub nie nową instancję.

## Art. 67

Dekret, podpisany przez sekretarza i Notariusza oraz opatrzony pieczęcią Trybunału, podaje się do wiadomości stron zgodnie z przepisem art. 58. Jeżeli przyznano nową instancję, sekretarz zawiadamia o tym dziekana Roty Rzymskiej.

## Rozdział III

W wypadku zarzutu o stronniczość i konfliktu dotyczącego kompetencji niższych trybunałów.

## Art. 68

W wypadku zarzutu o stronniczość, o której mowa w kan. 1603 § 1, 2° oraz w wypadku konfliktu dotyczącego kompetencji, o którym mowa w kan. 1603 § 1, 6°, rekurs wnosi się z zachowaniem przepisów określonych w art. 23 i ns. Ponadto sekretarz zbiera odpowiednie informacje i przeprowadza krótką instrukcję.

## Art. 69

Intra terminum decem dierum exhibentur a partibus memorialia; deputatur Referendarius qui relationem parat intra decem dies atque unus vel plures Votantes pro voto edendo intra idem temporis spatium, quod praestituitur quoque Promotori Iustitiae et Defensori Vinculi, si interfuerit.

## Art. 70

Cardinalis Praefectus, interventibus Secretario, Promotore Iustitiae, Subsecretario et, si casus ferat, etiam Defensore Vinculi atque Votante, rem expeditissime definit.

## Art. 71

Decisio a Secretario et Notario subscripta, ac sigillo Tribunalis munita, iubente Cardinali Praefecto, rationes in iure et in facto continere potest, a Votante redigendas.

## Art. 72

In exceptione suspicionis, Signatura Apostolica inappellabili sententia definit utrum locus sit necne recusationi Auditoris; decisionem mittit ad S.R. Rotam, ut iuxta suas normas procedat, Auditore, contra quem exceptio mota fuit, in turno manente vel excluso.

## Art. 73

Decisio notificatur ad normam art. 58.

## Art. 69

W terminie 10 dni strony uiszczają opłaty sądowe, wyznacza się referendarza, który w ciągu 10 dni winien przygotować relację, oraz jednego lub kilku opiniodawców celem przygotowania wniosku również w tym samym terminie, który wyznacza się także promotorowi sprawiedliwości i obrońcy wężła, jeżeli bierze udział.

## Art. 70

Kardynał Prefekt jak najszybciej rozstrzyga sprawę przy współudziale sekretarza, promotora sprawiedliwości, podsekretarza i, gdy zachodzi potrzeba, także obrońcy wężła oraz opiniodawcy.

## Art. 71

Decyzja podpisana przez sekretarza i notariusza oraz opatrzona pieczęcią Trybunału, może, z polecenia Kardynała Prefekta zawierać uzasadnienie prawne i faktyczne, przygotowane przez opiniodawcę.

## Art. 72

W wypadku zarzutu stronniczości, Sygnatura Apostolska wyrokiem niepodlegającym apelacji rozstrzyga, czy należy wykluczyć audytora czy też nie. Decyzję przesyła do Roty Rzymskiej, która postępuje zgodnie z własnymi normami, pozostawiając lub wykluczając audytora przeciwko któremu wysunięto zarzut stronniczości.

## Art. 73

Decyzję podaje się do wiadomości zgodnie z przepisem art. 58.

## Caput IV

In causis contra Auditores Rotales

## Art. 74

In causis contra Auditores Rotales, processus evolvitur iuxta titulum XIX Libri IV Codicis Iuris Canonici.

## Art. 75

Interveniunt semper Promotor Iustitiae et Votans, servatis normis in articulis 44—47 quoad documenta et defensiones statutis.

## Art. 76

Sententia fertur ad normam art. 1 §§ 2—3 a Collegio Cardinalium Iudicum et publicatur ad normam art. 58.

## Art. 77

§ 1. In causis contra Auditores Rotales, firmo art. 51, datur facultas appellandi contra sententiam primae instantiae Signaturae Apostolicae.

§ 2. Iudicium autem appellatio- nis obtinetur ab eodem Tribunali Signaturae Apostolicae intra terminum a can. 1881 statutum, et analogo ratione ac in prima instantia evolvitur.

## Caput V

In recursibus contra Advocatos et Procuratores

## Art. 78

Recursum contra Advocatum et Procuratorem immodica emolumen-

## Rozdział IV

W sprawach przeciwko audytorom rotalnym

## Art. 74

Proces w sprawach przeciwko audytorom rotalnym przebiega zgodnie z przepisami Kodeksu Prawa Kanonicznego, tyt. XIX ksiąga IV.

## Art. 75

W procesie bierze zawsze udział promotor sprawiedliwości i opiniodawca, z zachowaniem przepisów zawartych w art. 44—47 co do dokumentów i obrony.

## Art. 76

Wyrok wydaje kolegium kardynałów sędziów, zgodnie z art. 1 §§ 2—3. Publikuje się go według przepisu art. 58.

## Art. 77

§ 1. W sprawach przeciwko audytorom rotalnym, jest możność — z zachowaniem art. 51 — apelowania od wyroku I instancji Sygnatury Apostolskiej.

§ 2. Apelację należy zgłosić do Trybunału Sygnatury Apostolskiej w czasie określonym w kan. 1881, a sprawa toczy się w sposób analogiczny do postępowania w pierwszej instancji.

## Rozdział V

W wypadku rekursów przeciwko adwokatom i pełnomocnikom

## Art. 78

Rekurs przeciwko adwokatowi i pełnomocnikowi, wymagającym

ta exigentem, documentis instructis aliisve mediis probationis saltem descriptis, exhibetur Secretario per Cancellariae Praepositum.

## Art. 79

Decreto Secretarii recursus notificatur iis quorum interest, atque assumptis per Subsecretarium informationibus et audito Advocato denunciato, acta traduntur Promotori Iustitiae, atque deputatur Votans qui votum exaret pro rei veritate.

## Art. 80

Quoad defensiones et responsiones normae servantur statutae in articulis 44—47.

## Art. 81

Decisio ferenda est ad normam art. 1 § 2, a Collegio Cardinalium Iudicum et publicatur servato art. 58.

## Art. 82

Relate ad appellationem, heic etiam viget art. 77.

## Caput VI

De expensis iudicialibus et proventibus Patronorum

## Art. 83

§ 1. Proventus Procuratorum et Advocatorum desribuntur in tabellis conficiendis quarto quoque anno.

§ 2. Exceptiones contra Advocatos et Procuratores, immodica exi-

wygórowanych opłat, przedstawia się sekretarzowi za pośrednictwem kierownika kancelarii, z załączeniem dokumentów i innych środków dowodowych przynajmniej opisanych.

## Art. 79

Sekretarz za pomocą dekretu zawiadamia zainteresowanych o rekursie. Po zebraniu przez podsekretarza informacji oraz po wysłuchaniu oskarżonego adwokata, przekazuje się akta promotorowi sprawiedliwości i wyznacza się opiniodawcę, by przygotował wniosek o prawdziwości sprawy.

## Art. 80

Gdy chodzi o obronę i odpowiedzi zachowuje się przepisy ustanowione w art. 44—47.

## Art. 81

Decyzję winno wydać kolegium kardynałów sędziów zgodnie z art. 1 § 2. Publikuje się ją z zachowaniem art. 58.

## Art. 82

W odniesieniu do apelacji i tutaj obowiązuje art. 77.

## Rozdział VI

Koszta sądowe i wynagrodzenie adwokatów i pełnomocników

## Art. 83

§ 1. Wynagrodzenie pełnomocników i adwokatów uwidaczniają wykazy sporządzane co cztery lata.

§ 2. Oskarżenia przeciwko adwokatom i pełnomocnikom domagają-

gentes emolumenta, cognoscuntur servatis articulis 78—82.

Art. 84

Inappellabili Secretarii decreto, executiva formula praedito, rata habetur aut imminuitur quaelibet proventuum supputatio.

Art. 85

Expensae pro actis ac decretis reguntur Titulo XVI Libri IV C.I.C.

Tit. V

*De administrativa ratione procedendi*

Caput I

In impetranda causae commissione vel alia gratia in ordine ad iustitiam administrandam.

Art. 86

Ad impetrandam causae commissionem apud S.R. Rotam vel aliam gratiam in ordinem ad iustitiam administrandam, per Cancellariae Praepositum exhibetur Secretario petitio, in qua etiam rationes petendi exponuntur, atque documenta, si si casus ferat, allegantur.

Art. 87

§ 1. Petitio notificatur parti adversae et reliquis quorum interest, ut intra tempus in notificatione statuendum, exhibeant, si quae ha-

cym się wygórowanych opłat rozpatruje się z zachowaniem przepisów art. 78—82.

Art. 84

Na podstawie nie podlegającego apelacji dekretu sekretarza, a zawierającego formułę wykonawczą, zostaje zatwierdzona lub zmniejszona wysokość honorariów.

Art. 85

Wysokość opłat za akty i dekrety ustala się na podstawie tyt. XVI ks. IV KPK.

Tytuł V

*Administracyjny sposób postępowania*

Rozdział I

W wypadku próby o przekazanie sprawy lub o uzyskanie innej łaski w zakresie przestrzegania sprawiedliwości.

Art. 86

Dla uzyskania zezwolenia na przekazanie sprawy Rocie Rzymskiej lub otrzymania łaski z zakresu wykonywania sprawiedliwości, składa się sekretarzowi za pośrednictwem kierownika Kancelarii prośbę, zawierającą uzasadnienie oraz, gdy zachodzi potrzeba, z załączeniem dokumentów.

Art. 87

§ 1. O złożeniu próby powiadamia się stronę przeciwną, jak również innych zainteresowanych, ażeby w terminie określonym w za-

beant, suas animadversiones et documenta.

§ 2. Subsecretarius, iubente Secretario, petitionem, simul cum receptis documentis, informationibus, deductionibus tradit Referendario, qui scriptam conficit relationem, ubi, praeter speciem facti, exponuntur rationes in iure et in facto hinc inde deductae.

#### Art. 88

§ 1. Cardinalis Praefectus, intervenientibus Secretario, Promotore Iustitiae, Subsecretario, Referendario, et, si casus ferat, Defensore Vinculi, decernit utrum petitio deferenda sit Summo Pontifici pro gratiae concessione.

§ 2. Si decisio fuerit affirmativa, idem Cardinalis Praefectus eam subicit Summo Pontifici, qui, audita relatione, gratiam concedit vel denegat, atque, si casus ferat, ipsi Summo Tribunali exsequendam committit.

#### Art. 89

§ 1. Commissionis concessio vel denegatio, ex audientia Ss. mi, decreto Signaturae denuncianda est S. R. Rotae, partibus et iis quorum interest.

§ 2. Inde a subscripta commissione, potestas S. Rotae acquisita est, nec cessat vacante Sede Apostolica, quamvis nondum ad S. Rotam fuerit transmissa.

§ 3. Decretum quo alia gratia conceditur vel denegatur, cum iis quorum interest communicetur.

wiadomieniu przedstawili, o ile mają, swoje uwagi i dokumenty.

§ 2. Na zlecenie sekretarza, podsekretarz przekazuje prośbę — razem z załączonymi dokumentami, informacjami, wywodami — referendarzowi, który sporządza relację na piśmie, w której oprócz przebiegu sprawy przedstawia racje prawne i faktyczne możliwe do przytoczenia.

#### Art. 88

§ 1. Kardynał Prefekt, przy współudziale sekretarza, promotora sprawiedliwości, podsekretarza, referendarza oraz, gdy zachodzi potrzeba, obrońcy węzła — decyduje, czy należy przedstawić Ojcu św. prośbę o udzielenie łaski.

§ 2. Jeżeli decyzyja będzie pozytywna, wtedy Kardynał Prefekt przedstawia ją papieżowi, który wysłuchawszy relacji udziela łaski lub jej odmawia. Gdy zachodzi potrzeba powierza Sygnaturze wykonanie łaski.

#### Art. 89

§ 1. Zezwolenie na przekazanie lub jego odmowa na audiencji u papieża, winno być dekretem Sygnatury podane do wiadomości Rocie Rzymskiej, stronom i zainteresowanym.

§ 2. Od momentu podpisania przekazania Rota otrzymuje do tej sprawy władzę, która nie wygasa z chwilą zawakowania Stolicy Ap., chociażby zlecenie nie zostało jeszcze przesłane do Roty.

§ 3. Dekret udzielający lub odmawiający innej łaski winien być



## Art. 90

§ 1. *Petitione a Signaturae Cardinali Praefecto reiecta utpote fundamento destituta, ille cuius interest potest ad eundem Cardinalem Praefectum recurrere, novis adductis documentis vel argumentis, ut res in examen iterum revocetur.*

§ 2. *Audito Votante, qui votum exarat pro rei veritate, necnon Referendario, qui novam exhibet relationem, Cardinalis Praefectus, intervenientibus Secretario, Promotore Iustitiae, Subsecretario, Votante, Referendario et, si casus ferat, Defensore Vinculi, decretum edit, quod, si adhuc petitionem reiciat, est definitivum.*

## Art. 91

*Eadem ratio procedendi servatur in casibus de quibus in art. 18 nn. 3°, 4°.*

## Art. 92

§ 1. *Signaturae Apostolicae est curare ut tribunalia regionalia vel interregionalia erigantur, in locis ubi recta et sollicita administratio iustitiae id postulet.*

§ 2. *Si Cardinalis Praefectus, opportunis praehabitis informationibus et intervenientibus Secretario, Promotore iustitiae, Defensore Vinculi, Subsecretario atque Votan-*

*podany do wiadomości zainteresowanych.*

## Art. 90

§ 1. *Po odrzuceniu prósy przez Kardynała Prefekta Sygnatury z powodu braku uzasadnienia, zainteresowany może ponownie zwrócić się do wspomnianego Kardynała Prefekta z prośbą o powtórne zbadanie sprawy, przedstawiając nowe dokumenty lub argumenty.*

§ 2. *Po wysłuchaniu opiniodawcy, który przygotowuje wniosek dotyczący prawdziwości sprawy, jak również referendarza, który przedstawia nową relację — Kardynał Prefekt wydaje dekret, przy współudziale sekretarza, promotora sprawiedliwości, podsekretarza, opiniodawcy, referendarza oraz, gdy zachodzi potrzeba, obrońcy wężła. W wypadku odrzucenia prósy dekret jest ostateczny.*

## Art. 91

*Ten sam sposób postępowania zachowuje się w wypadkach, o których mowa w art. 18 nn. 3°, 4°.*

## Art. 92

§ 1. *Do Sygnatury Apostolskiej należy troska o tworzenie trybunałów regionalnych lub międzyregionalnych na tych terenach, gdzie tego domaga się właściwe i troskliwe wykonywanie sprawiedliwości.*

§ 2. *Jeżeli Kardynał Prefekt, mając uprzednie dobre informacje, dojdzie — przy współudziale sekretarza, promotora sprawiedliwości, obrońcy wężła, podsekretarza oraz*

te vel Votantibus qui rei studuerunt, decernat tribunalia regionalia vel interregionalia alicubi esse erigenda, iubet parare Decretum erectionis cum relativis normis, ut approbationi subiciatur Summi Pontificis.

opiniodawcy lub opiniodawców, którzy zbadali sprawę — do wniosku, że należy gdzieś erygować trybunały regionalne lub międzyregionalne, poleca przygotować dekret erekcyjny z odnośnymi przepisami w celu przedstawienia go papieżowi do zatwierdzenia.

### Caput II

De vigilantia rectae administrationi iustitiae

#### Art. 93

Praevia denuntiatione S. R. Rotae, vel Tribunalis appellationis, vel partis aut testis, vel praevia accusatione a Promotore Iustitiae instituta, fasciculus de quo in art. 25, a Cancellariae Praeposito collectus et in libro relatus atque numero signatus, traditur, per Secretarium, Cardinali Praefecto, qui, prae habito voto Promotoris Iustitiae necnon Votantis, iisque cum Secretario, Defensore Vinculi, si casus ferat, et Subsecretario intervenientibus, decernit opportunas inquisitiones vel in acta, vel, per inspectionem, in ipsa tribunalia eorumque agendi rationem, editas sententias, observantias legum processualium.

#### Art. 94

Inspectiones de quibus in superiore art. 93, gravibus de causis, etiam ex officio, seu nulla praevia de-

### Rozdział II

Troska o właściwe wykonywanie sprawiedliwości

#### Art. 93

Sekretarz na skutek uprzedniego doniesienia Roty Rzymskiej lub trybunału apelacyjnego, albo strony czy świadka, ewentualnie na skutek zaskarżenia ze strony promotora sprawiedliwości, przekazuje Kardynałowi Prefektowi teczkę z aktami, o której mowa w art. 25, przygotowaną przez kierownika kancelarii, a wciągniętą do dziennika podawczego i opatrzoną numerem. Kardynał Prefekt, otrzymawszy wniosek promotora sprawiedliwości i opiniodawcy, przy ich współudziale łącznie z sekretarzem, obrońcą węzła — gdy zachodzi potrzeba — oraz podsekretarzem, zarządza odpowiednie dochodzenia czy to przez wgląd w akta, czy też przez inspekcję, dotyczące samych trybunałów, ich sposobu postępowania, wydanych przez nich wyroków, zachowania przepisów procesowych.

#### Art. 94

Wspomniane w poprzednim art. 93 inspekcje, mogą być zarządzane przez Kardynała Prefekta, łącznie

nuntiatio, iuberi possunt a Cardinali Praefecto, una cum quattuor Patribus Cardinalibus, Membris Apostolicae Signaturae.

#### Art. 95

Cardinalis Praefectus, actis inquisitionis vel inspectionis perpensis, exquisitis votis Promotoris Iustitiae et Votantis, et, si casus ferat, animadversionibus Defensoris Vinculi, rem decidendam remittit Collegio Patrum de quo in art. 94.

z czterema kardynałami członkami Sygnatury Apostolskiej, również z urzędu, czyli bez żadnego uprzedniego doniesienia, na skutek bardzo poważnych przyczyn.

#### Art. 95

Kardynał Prefekt, po zbadaniu aktów dochodzenia lub inspekcji, zażądawszy opinii promotora sprawiedliwości i opiniodawcy, oraz, gdy zachodzi potrzeba, uwag obrońcy wężła, przekazuje sprawę do decyzji kolegium kardynałów, o którym mowa w art. 94.

### II

#### DE SECTIONE ALTERA

##### Tit. VI

##### *De competentia sectionis alterius*

#### Art. 96

Per sectionem alteram Signatura Apostolica cognoscit:

1) contentiones ortas ex actu potestatis administrativae ecclesiasticae, ad eam delatas ob interpositam appellationem seu recursum adversus decisionem competentis Dicasterii, quoties allegetur legis violatio;

2) conflictus competentiae inter Dicasteria Sedis Apostolicae;

3) negotia administrativa ipsi delata a Romanae Curiae Congregationibus;

4) quaestiones eidem commissas a Summo Pontifice.

### III

#### SEKCJA DRUGA

##### Tyt. VI

##### *Kompetencja drugiej sekcji*

#### Art. 96

W drugiej sekcji Signatura Apostolska rozpatruje:

1) spory wynikłe na tle wykonywania administracyjnej władzy kościelnej, doniesione do Sygnatury na skutek złożenia apelacji czyli rekursu przeciwko decyzji kompetentnego Dykasterium, ilekroć wskazuje się na naruszenie prawa;

2) spory dotyczące kompetencji między Dykasteriami Stolicy Apostolskiej;

3) sprawy administracyjne przekazane jej przez Kongregacje Kurii Rzymskiej;

4) sprawy zlecone jej przez Papieża.

## Tit. VII

*De ratione procedendi in sectione altera*

## Caput I

Normae praeliminares

## Art. 97

Processus coram sectione altera evolvuntur sub secreto erga omnes, exceptis partibus earumque Patronis, qui possunt acta, post earundem publicationem, inspicere atque notulas sumere, itemque obtinere authentica exemplaria, de licentia Cardinalis Praefecti, et praevia scripta instantia, motivis suffulta, auditoque Secretario et Promotore Iustitiae.

## Art. 98

§ 1. Huius sectionis decisiones inspicere vel earundem transcripta exemplaria obtinere possunt partes alique qui iustam causam ad hoc probent coram Secretario, dummodo ne Cardinalis Praefectus, sive ad instantiam partis sive ex officio, iusserit decisionem sub secreto servandam esse erga tertias personas.

§ 2. Tamen, etiam in hoc casu, facultas decisiones inspiciendi, vel exemplaria obtinendi, ita circumscribitur limitibus ut solus Cardinalis Praefectus eam concedere possit, perpensis motivis ab instante allatis et audito Secretario.

## Tyt. VII

*Sposób postępowania w drugiej sekcji*

## Rozdział I

Przepisy wstępne

## Art. 97

Procesy w sekcji drugiej mają charakter tajny względem wszystkich, z wyłączeniem stron i ich adwokatów. Mogą oni — po publikacji akt — przeglądać je, czynić pewne notatki, jak również uzyskać autentyczne odpisy, za zezwoleniem Kardynała Prefekta, na skutek umotywowanej pisemnej prośby i po wysłuchaniu zdania sekretarza i promotora sprawiedliwości.

## Art. 98

§ 1. Wgląd do decyzji tej sekcji lub uzyskanie ich odpisów przysługuje stronom i tym którzy wobec sekretarza udowodnią słuszny powód swojej prośby, o ile jednak Kardynał Prefekt czy to na żądanie strony czy z urzędu nie orzekł, że decyzja winna być zachowana w tajemnicy względem osób trzecich.

§ 2. Jednakże nawet w tym wypadku możliwość wglądu w decyzje lub uzyskania ich odpisów ogranicza się w ten sposób, że tylko sam Kardynał Prefekt może na to zezwolić, po rozważeniu motywów przytoczonych przez proszącego i po wysłuchaniu zdania sekretarza.

## Art. 99

§ 1. Partes possunt stare in iudicio solummodo per Patronum.

§ 2. Si pars, quavis de causa, non constituerit sibi patronum a sectione altera Signaturae Apostolicae admissum, Secretarius eam invitat ut aliquem defensorem pro sua fiducia nominet, intra tempus taxative ad hoc determinandum.

§ 3. Quod si pars intra statutum terminum invitationi non obtemperaverit, ipse Secretarius ex officio ad nominationem procedit.

§ 4. Patroni, sive a parte sive ex officio constituti, valent ponere et recipere, loco partis in causa, omnes actus processuales qui non sint ex rei natura ipsi parti reservati; at non valent actus ponere qui iuri de quo controvertitur praeiudicium ferant, nisi de speciali ipsius partis mandato.

## Art. 100

§ 1. Beneficium patrocini ex toto vel ex parte gratuiti apud sectionem alteram concedit suo decreto Cardinalis Ponens seu Relator, auditis Secretario et Promotore Iustitiae.

§ 2. Decretum de quo in superiore paragrapho, subscribit etiam Secretarius; Notarius autem debet illud, sua significatione munitum, notificare.

## Art. 101

§ 1. Expensas processus et Patronorum proventus in sectione al-

## Art. 99

§ 1. Strony mogą występować w sądzie tylko za pośrednictwem adwokatów.

§ 2. Jeżeli strona nie ustanowi sobie z jakiegokolwiek przyczyny adwokata dopuszczonego przez drugą sekcję Sygnatury Apostolskiej, wtedy sekretarz wzywa ją, by w ściśle oznaczonym terminie zamianowała jakiegoś zaufanego obrońcę.

§ 3. Gdyby strona nie wyznaczyła adwokata w oznaczonym terminie, sam sekretarz dokonuje nominacji z urzędu.

§ 4. Adwokaci czy to ustanowieni przez stronę, czy z urzędu, mogą wykonywać i podejmować — zamiast strony w sprawie — wszystkie czynności procesowe, które nie są zarezerwowane samej stronie z natury rzeczy. Nie mogą jednak wykonywać czynności, które by przynosiły szkodę prawu, co do którego toczy się spór, chyba że na specjalne zlecenie samej strony.

## Art. 100

§ 1. Opiekę prawną całkowicie lub w części bezpłatną w sekcji drugiej załatwia swoim dekretem kardynał ponens czyli relator, po wysłuchaniu zdania sekretarza i promotora sprawiedliwości.

§ 2. Dekret, o którym mowa w poprzednim paragrafie podpisuje także sekretarz. Notariusz zaś, złożwszy swój podpis, powinien podać go do wiadomości.

## Art. 101

§ 1. W sekcji drugiej sekretarz reguluje wydatki związane z pro-

tera solvit Secretarius, e deposito attingens quod partes apud Cancellariam Signaturae Apostolicae constituere tenentur. Ratam taxam expensarum processualium et proventuum Patronorum singulis in casibus determinat Collegium iudicans vel, si processus ad decisionem definitivam non pervenerit, Cardinalis Praefectus.

§ 2. Si concessum fuerit beneficium gratuiti patrocinii, expensae processuales et congrua retributio Patronis debita, sumuntur ex pecunia hunc in finem in arcam deferenda (Fondo gratuito patrocinio).

#### Art. 102

§ 1. Termini actis processualibus statuti sunt ordinatorii, nisi expresse peremptorii declarentur.

§ 2. Ius tamen est Cardinali Praefecto, necnon Secretario intra limites eius competentiae, terminos fatales constituere, si id requiratur pro casu expedite solvendo.

§ 3. Contra decisionem Secretarii, datur partibus recursus ad Cardinalem Praefectum.

#### Art. 103

Nullitas alicuius actus processualis tunc tantum potest declarari, quando in actu ipso ea deficiant, quae ad finem assequendum sunt necessaria, numquam vero si actus reapse finem attigerit ad quem ordinatus est.

cesem i honoraria adwokatów, czerpiąc z depozytu, jaki strony powinny złożyć w Kancelarii Sygnatury Apostolskiej. Odpowiednią wysokość opłat procesowych i wynagrodzenia adwokatów wyznacza w poszczególnych wypadkach kolegium sądzące, ewentualnie Kardynał Prefekt, w wypadku nie doprowadzenia procesu do decyzji końcowej.

§ 2. Jeżeli przyznano bezpłatną opiekę prawną, wtedy kosztu procesowe i odpowiednie wynagrodzenie należne adwokatom pokrywa się z pieniędzy złożonych na ten cel w kasie (Fundusz bezpłatnej opieki).

#### Art. 102

§ 1. Terminy wyznaczane dla aktów procesowych mają charakter porządkowy, o ile nie są wyraźnie określone jako ostateczne.

§ 2. Jednakże Kardynał Prefekt, jak również sekretarz w ramach swojej kompetencji, mają prawo ustanawiać terminy zawite, jeżeli domaga się tego szybkie załatwienie sprawy.

§ 3. Przeciwko decyzji sekretarza przysługuje stronom rekurs do Kardynała Prefekta.

#### Art. 103

Tylko wtedy można ogłosić nieważność jakiejś czynności procesowej, gdy w samej czynności brakuje tego, co jest konieczne do osiągnięcia celu, nigdy zaś wtedy, gdy czynność osiąga swój cel, do którego jest skierowana.

## Caput II

Ratio procendendi in recursu adversus actus publicae Administrationis ecclesiasticae

## Art. 104

Ab obtinendam decisionem alterius sectionis Signaturae Apostolicae in controversiis de quibus agitur in art. 96, n. 1, opus est recursu, secundum communes normas processuales exarando (cfr. can. 1706 ss.).

## Art. 105

§ 1. Recursus Cancellariae exhibendus est intra terminum peremptorium triginta dierum a die qua decreta vel acta quae impugnantur notificata sunt, vel a die qua constet recurrentem revera illa ad normam iuris novisse; sin minus, intra eundem terminum peremptorium, recursus tradendus est officio publici cursus ut ad Cancellariam transmittatur. ea quidem ratione ut exhibeatur syngrapha authentica receptionis cum certa adnotatione diei.

§ 2. Haec syngrapha ab eo cuius interest actis adnecti debet.

§ 3. Signatura Apostolica generali regula, ad quinquenium valitura, terminos longiores potest statuere pro locis extra Europam, in quibus peculiaris quaedam difficultas praepedit media communicationis; huiusmodi decretum publici iuris fiet insertione in officiali commentario „Acta Apostolicae Sedis”.

## Rozdział II

Sposób postępowania w wypadku rekursu przeciwko czynnościom publicznej Administracji kościelnej

## Art. 104

Dla uzyskania decyzji w drugiej sekcji Sygnatury Apostolskiej w wypadku sporów, o których mowa w art. 96, n. 1, należy sporządzić rekurs według powszechnych przepisów procesowych (por. kan. 1706 nn.).

## Art. 105

Rekurs należy złożyć w stanowczym terminie 30 dni, licząc od dnia, w którym ktoś został powiadomiony o dekretach lub czynnościach, o jakie chodzi, ewentualnie od dnia, co do którego ustali się, że wnoszący rekurs rzeczywiście dowiedział się o nich zgodnie z prawem. Można też w tym samym stanowczym terminie przesłać do Kancelarii rekurs za pośrednictwem poczty z tym jednak, że należy przedstawić dowód nadania z dokładnym oznaczeniem dnia.

§ 2. Wspomniane poświadczenie nadania winno być przez zainteresowanego dołączone do akt.

§ 3. Sygnatura Apostolska może ogólnym zarządzeniem, ważnym na okres 5 lat, ustalić dłuższe terminy w odniesieniu do krajów pozaeuropejskich, w których istnieją jakieś specjalne trudności gdy idzie o środki przekazu. Tego rodzaju dekret będzie podawany do publicznej wiadomości w sposób urzędowy w „Aktach Stolicy Apostolskiej”.

## Art. 106

Recursus inscribendus est alteri sectioni Signaturae Apostolicae et referre debet:

1) nomen et praenomen recurrentis, domicilium vel locum residentiae, necnon titulum, si recurrens non nomine proprio, sed qua repraesentans agit;

2) actum seu decretum administrativum quod impugnatur et diem acceptae notificationis ad normam iuris;

3) summariam factorum expositionem, rationes quibus nititur recursus, leges quae violatae asseruntur et conclusiones;

4) subscriptionem partis recurrentis, vel Patroni mandato speciali instructi et, in altero casu, eiusdem mandati notas (estremi), nisi ad calcem ipsius recursus mandatum sit collatum.

## Art. 107

§ 1. Recursus est nullus:

1) si desit subscriptio requisita articulo praecedenti, n. 4;

2) si absolute incertum maneat de quibusnam personis vel de quonam obiecto in recursu agatur.

§ 2. In ceteris casibus Secretario facultas competit discernendi iterationem recursus intra terminum fatalem, suo decreto praestituendum.

## Art. 108

Recursui adnecti potest instantia, allatis motivis gravibus vel docu-

## Art. 106

Rekurs winien być zaadresowany do drugiej sekcji Sygnatury Apostolskiej i powinien wyszczególniać:

1) nazwisko i imię zgłaszającego rekurs, stałe miejsce zamieszkania lub przynajmniej miejsce pobytu oraz podstawę upoważnienia do zgłoszenia rekursu, gdy zgłaszający nie występuje we własnym imieniu lecz kogoś reprezentuje;

2) akt zaskarżalny lub dekret administracyjny oraz dzień otrzymanego zawiadomienia zgodnie z przepisem prawa;

3) sumaryczne przedstawienie faktów, racje uzasadniające rekurs, naruszone przepisy prawne oraz wnioski;

4) podpis strony wnoszącej rekurs lub adwokata posiadającego pełnomocnictwo, a w tym ostatnim wypadku zakres pełnomocnictwa, chyba że samo pełnomocnictwo jest załączone.

## Art. 107

§ 1. Rekurs jest nieważny:

1) gdy brakuje podpisu, którego wymaga się w poprzednim artykule, n. 4;

2) gdy absolutnie nie wiadomo o jakie osoby chodzi w rekursie lub o jaki przedmiot.

§ 2. W pozostałych wypadkach przysługuje Sekretarzowi władza decydowania o ponowieniu rekursu w terminie zawitym, ustalonym w jego dekrete.

## Art. 108

Do rekursu można dołączyć prośbę, z załączeniem poważnych mo-



mentis quibus innititur, ad obtinendam suspensionem executionis actus impugnati.

Art. 109

Una cum recursu exhiberi debent:

1) tot exemplaria eiusdem recursus quot necessaria sunt ut statim cum omnibus communicetur interesse habentibus;

2) mandatum speciale — si habeatur — subsignatione mandantis munitum, rite recognitum ab auctoritate ecclesiastica et probato Patrono collatum;

3) exemplar impugnati decreti, nisi a recurrente nequeat exhiberi vel quia Administratio publica exemplar concedere recusavit vel tempus utile ad recursum proponendum illud obtineri non sivit;

4) documenta quae recursum fulcire asseruntur;

5) pecuniae summa, in arca deponenda, pro rata quam singulis annis decrevit Cardinalis Praefectus, vel petitio ad obtinendum beneficium gratuiti patrocinii, opportunis documentis munita.

Art. 110

Ut legitime constet Administrationem publicam recusavisse tradere exemplar impugnati decreti, recurrentis probare tenetur se illud petiisse per litteras commendatas et cum syngrapha receptionis vel aequipolenti systemate locali, saltem quindecim diebus antequam expirarent fatalia.

tywów lub dokumentów, na których się opiera, o zawieszenie wykonania aktu zaskarżanego.

Art. 109

Razem z rekursem należy przedstawić:

1) tyle odpisów rekursu ile ich potrzeba zaraz do rozesłania zainteresowanym;

2) specjalne pełnomocnictwo — jeżeli w ogóle ma miejsce — podpisane przez udzielającego, poświadczone odpowiednio przez władzę kościelną, a udzielone zatwierdzonemu adwokatowi;

3) odpis zaskarżanego dekretu, chyba że wnoszący rekurs nie może go przedstawić z powodu odmówienia wydania odpisu przez administrację publiczną lub niemożności uzyskania go w terminie przewidzianym na złożenie rekursu;

4) dokumenty uzasadniające rekurs;

5) odpowiednią sumę pieniędzy, którą należy złożyć w kasie, w wysokości ustalonej w poszczególnych latach przez Kardynała Prefekta — lub prośbę o przyznanie bezpłatnej opieki prawnej, odpowiednio udokumentowaną.

Art. 110

Dla ustalenia w sposób prawny, że administracja publiczna odmówiła wydania odpisu zaskarżanego dekretu, zgłaszający rekurs obowiązany jest udowodnić, że prosił o taki odpis listem poleconym i za poświadczeniem odbioru lub w podobny sposób zgodny z lokalnym systemem, przynajmniej na 15 dni przed wygaśnięciem terminu zawitego.

## Art. 111

Sive Patronus recurrentis aut ipsa pars recurrens, sive altera pars, debet pro processu domicilium eligere vel Romae vel in Civitate Vaticana, ad recipiendam notificationem actorum processualium ad se spectantium. Sesus notificatio fiet apud Cancellariam Signaturae Apostolicae.

## Art. 112

Ubi primum recursus cum documentis necessariis ad Cancellariam pervenerit, Secretarius curet ut communicetur cum Auctoritate ecclesiastica quae decisionem impugnatam tulit, necnon cum aliis quorum interest se opponere; exquirat a competente Auctoritate ecclesiastica ut acta omnia et documenta spectantia ad casum, de quo controvertitur, transmittat intra terminum peremptorium triginta dierum a recepta communicatione; invitet omnes quorum ex adverso interest ad exhibendum eventualem oppositum recursum vel ad deponendas responsiones et ad exhibenda acta et documenta pro sua quisque parte, intra terminum pariter triginta dierum; demum ad deponendam pecuniae summam, similiter ac statutum est art. 109, n. 5.

## Art. 113

§ 1. Nisi iudicio Cardinalis Praefecti, auditis Secretario, Promotore

## Art. 111

Adwokat strony wnoszącej rekurs lub sama strona wnosząca, ewentualnie druga strona powinni obrać na czas procesu zamieszkanie w Rzymie albo w Państwie Watykańskim a to w celu otrzymywania zawiadomień o dotyczących ich czynnościach procesowych. W przeciwnym wypadku zawiadomienie będzie dokonywane w Kancelarii Sygnatury Apostolskiej.

## Art. 112

Skoro tylko rekurs wpłynie do Kancelarii razem z koniecznymi dokumentami, sekretarz winien się zatroszczyć o powiadomienie o tym Władzy kościelnej, która wydała zaskarżoną decyzję, oraz zainteresowanych ze strony przeciwnej. Winien następnie zażądać od kompetentnej władzy kościelnej przesłania — w ostatecznym terminie 30 dni od otrzymania zawiadomienia — wszystkich akt i dokumentów, odnoszących się do sprawy, o którą toczy się spór. Powinien też wezwać wszystkich zainteresowanych ze strony przeciwnej, by przedstawili ewentualny przeciwny rekurs lub złożyli odpowiedzi i przedstawili akty oraz dokumenty każdy ze swej strony — również w terminie 30 dni. Wzywa wreszcie do złożenia sumy pieniędzy podobnie jak to jest określone w art. 109 n. 5.

## Art. 113

§ 1. O ile zdaniem Kardynała Prefekta — po wysłuchaniu sekre-

Iustitiae et Subsecretario instantia pro suspensione exsecutionis impugnatae decisionis sit a limine recicienda, Secretarius eiusdem instantiae notitiam illico communicet sive cum Auctoritate ecclesiastica quae decisionem tulit, sive cum quovis ex adverso interesse habente, praefixo termino triginta dierum ad constituendum sibi Patronum vel ad deductiones et documenta producenda, quae utilia sibi videantur pro causae definitione.

§ 2. Hoc tempore elapso, Secretarius integram positionem, ex officio confectam, circa instantiam suspensionis tradat Promotori Iustitiae, eumque invitet ut votum suum promat intra ulteriorem terminum decem dierum ab eadem positione accepta.

§ 3. Suspendio exsecutionis decisionis impugnatae concedi vel denegari debet intra et non ultra terminum sexaginta dierum ex quo recursus et adnexa instantia ad Cancellariam pervenerint.

§ 4. Si sectio altera Signaturae Apostolicae censuerit suspendendam esse exsecutionem impugnatae decisionis, decretum suspensionis quam expeditissimo tramite, Secretarius notificet Auctoritati ecclesiasticae competenti, ut, nulla mora interiecta, ad effectum deducatur.

#### Art. 114

§ 1. Si mandatum a recurrente conferatur Patrono post exhibitum penes Cancellariam Signaturae Apostolicae recursus, sed ante elap-

tarza, promotora sprawiedliwości i podsekretarza — nie należy odrzucić z miejsca próśby o zawieszenie wykonania zaskarżonej decyzji, wtedy o takiej próbie sekretarz powiadamia zaraz władzę kościelną, która wydała decyzję i każdego zainteresowanego ze strony przeciwnej, wyznaczając termin 30 dni dla ustanowienia sobie adwokata lub dla przedstawienia wywodów czy dokumentów, które będą uważali za pożyteczne do orzeczenia sprawy.

§ 2. Po upływie tego terminu sekretarz przekazuje promotorowi sprawiedliwości całą teczkę z aktami, sporządzoną z urzędu, a dotyczącą próśby o zawieszenie i wywołania go, by w terminie najwyżej 10 dni od otrzymania akt przedstawił swój wniosek.

§ 3. Zawieszenie wykonania zaskarżonej decyzji winno być udzielone lub odmówione w terminie nie dłuższym niż 60 dni licząc od czasu wpłynięcia do Kancelarii rekursu i złączonej z nim próśby.

§ 4. Jeżeli druga sekcja Sygnatury Apostolskiej zadecyduje, że należy zawiesić wykonanie zaskarżonej decyzji, wtedy sekretarz w możliwie najszybszy sposób zawiadomić kompetentną władzę kościelną o dekrete zawieszającym, w celu bezzwłocznego wykonania go.

#### Art. 114

§ 1. W wypadku gdy wnoszący rekurs udziela adwokatowi pełnomocnictwa już po wniesieniu rekursu, ale przed upływem terminu

sum terminum pro exhibitione actorum et documentorum de quibus in art. 112. Patronus impetrare potest a Secretario terminum computandum ab excepto mandato, vel ab eius notitia, si ipsum mandatum directe transmissum fuerit Cancellariae, ut exhibeat tum restrictum defensionalem ad illustrandum vel etiam si casus ferat, ad emendandum recursum porrectum a parte, tum nova documenta quae forte censeat utilia pro recurrentis defensione.

§ 2. Semper vero fas est recurrenti petere a Secretario facultatem porrigendi ulteriorem scripturam memorialem ad declarandum vel emendandum recursum, licet a Patrono exhibitum vel subsignatum, postquam inspexerit positionem et documenta, sive ex officio sive pro parte, oblata ad normam praecedentis art. 112 ab Auctoritate ecclesiastica et a quovis alio cuius interest se opponere.

§ 3. In huiusmodi scriptura memoriali recurrentis potest proponere quoque additas rationes seu motiva recursus, quae quidem deduxerit ex inspectis documentis et actis vel collectis ex officio vel productis a parte et ut supra depositis; itemque instare potest ut facultas ipsi fiat exhibendi ulteriora documenta in sui defensionem, quae necessaria visa sint post deposita acta et documenta, vel ex officio vel pro parte. Haec autem omnia perficienda sunt intra terminum triginta dierum ex quo Can-

przewidzianego na przedstawienie akt i dokumentów, o których mowa w art. 112 — adwokat może uzyskać od sekretarza liczenie terminu od momentu otrzymania pełnomocnictwa lub zawiadomienia o nim, jeżeli pełnomocnictwo było skierowane bezpośrednio do Kancelarii, aby przedstawić czy to pismo obrończe naświetlające lub korygujące rekurs wniesiony przez stronę, czy też nowe dokumenty, które by uznał za pożyteczne dla obrony wnoszącego rekurs.

§ 2. Wnoszącemu rekurs wolno zawsze prosić sekretarza o możliwość przedstawienia nowego pisma w celu naświetlenia lub poprawienia rekursu wniesionego lub podpisanego przez adwokata, gdy przejrzy tezy dowodowe i dokumenty, dowody złożone czy to z urzędu czy to przez stronę, zgodnie z przepisem art. 112, przez władzę kościelną lub przez kogoś zainteresowanego ze strony przeciwnej.

§ 3. Wnoszący rekurs może również przedstawić we wspomnianym piśmie wyjaśniającym dodatkowe racje czyli motywy rekursu, które sformułował po przejrzeniu dokumentów i akt czy to zebranych z urzędu, czy przez stronę i jak wyżej złożonych. Podobnie może prosić o zezwolenie przedstawienia na swoją obronę dalszych dokumentów, jakie wydadzą się konieczne na skutek złożenia akt i dokumentów czy to z urzędu czy przez stronę. Tego wszystkiego należy jednak dokonać w terminie 30 dni licząc od czasu zawiadomienia przez

cellaria communicaverit deposita esse acta illa et documenta.

§ 4. Partes resistentes ius habent obiciendi vel proponendi contrarium recursum, necnon exhibendi ulteriora documenta, ad refutanda ea quae recurrens producit, intra terminum viginti dierum ab accepta notitia novarum deductionum vel documentorum ex parte recurrentis.

#### Art. 115

§ 1. Expiratis terminis ad exhibenda defensiones vel scripta memorialia partium, Secretarius tradit omnia acta processus Promotori Iustitiae, ut hic votum promat pro rei veritate. Quod si ob molem laboris Promotor Iustitiae impar sit voto ferendo intra terminum de quo in sequenti paragrapho, potest Secretarius, petente in scriptis ipso Promotore Iustitiae, munus conferre singulis in casibus alicui ex Votantibus vel ex Referendariis Signaturae Apostolicae.

§ 2. Promotor Iustitiae, sive ordinarius sive ad casum deputatus, votum suum pro rei veritate apud Cancellariam deponere tenetur intra triginta dies ab acceptis actis processus. Quod votum Secretarius suo decreto cito communicet cum partibus in causa, quae respondere possunt intra terminum decem dierum ab accepta communicatione.

Kancelarię o złożeniu owych akt i dokumentów.

§ 4. Stronom przeciwnym przysługuje prawo przeciwstawienia lub przedłożenia przeciwnego rekursu, jak również przedstawienia dalszych dokumentów w celu obalenia przedstawionych przez zgłaszającego rekurs — w terminie 20 dni od otrzymania wiadomości o nowych wywodach lub dokumentach ze strony zgłaszającego rekurs.

#### Art. 115

§ 1. Po upływie terminów przewidzianych dla przedłożenia obrony lub pism wyjaśniających stron, sekretarz przekazuje wszystkie akta procesu promotorowi sprawiedliwości, by ten przygotował wniosek na temat obiektywności sprawy. Gdyby zaś promotor sprawiedliwości nie był w stanie, z powodu nawału pracy, przygotować wniosku w terminie, o którym mowa w następnym paragrafie, wtedy sekretarz — na podstawie pisemnej prośby samego promotora sprawiedliwości — może w poszczególnych wypadkach powierzyć ten obowiązek jednemu z opiniodawców lub referendarzy Sygnatury Apostolskiej.

§ 2. Promotor sprawiedliwości tak zwyczajny, jak i mianowany do danej sprawy, obowiązany jest przedstawić w Kancelarii swój wniosek na temat obiektywności sprawy w terminie 30 dni od otrzymania akt procesu. Sekretarz powinien zaraz podać powyższy wniosek do wiadomości stron, które mogą dać

## Art. 116

Postquam, curante Cancellariae Praeposito, distributae fuerint omnes scripturae de quibus in praecedentibus articulis, Cardinalis Praefectus, intervenientibus Secretario, Promotore Iustitiae et Subsecretario, intra terminum viginti dierum decernit utrum recursus admittendum sit ad disceptationem, an reiiciendus quia manifeste ipse caret fundamento.

Contra decretum reiectionis, datur recursus ad Collegium iudicans, intra terminos iure canonico statutos. Decisio Collegii nulli impugnationi est obnoxia.

## Art. 117

§ 1. Intra terminum triginta dierum ab admissione recursus, Secretarius convocat partes earumve Patronos ad summariam delibationem oralem processus, in qua quidem necessarias declarationes petit, indicat quaestiones quas ex officio colligi posse et opportune tractandas censeat; quaestiones praeiudiciales et fundamentales praefinit et proprios controversiae terminos statuit.

§ 2. Peracta summaria ac praevia delibatione, de qua in superiore paragrapho, si partes inter se consenserint, Secretarius potest iubere ulteriores investigationes administrativas, exquirenda documenta et positiones et, si casus ferat, complendam discussionem.

Partibus dissentientibus, videt Collegium iudicans.

## Art. 116

Gdy staraniem kierownika Kancelarii zostaną rozdzielone wszystkie pisma, o których mowa w poprzednich artykułach, wtedy Kardynał Prefekt, przy współudziale sekretarza, promotora sprawiedliwości i podsekretarza decyduje w terminie 20 dni, czy należy rekurs dopuścić do rozpatrzenia, czy też należy go odrzucić jako wyrażnie pozbawiony podstawy.

Przeciwko dekretowi odrzucającemu przysługuje rekurs do Kolegium sądującego w terminach ustalonych przez prawo kanoniczne. Decyzja Kolegium jest ostateczna.

## Art. 117

§ 1. W ciągu 30 dni od dopuszczenia rekursu, sekretarz wzywa strony lub ich adwokatów na słowne sumaryczne przedyskutowanie procesu, na którym domaga się koniecznych wyjaśnień, przedstawia sprawy, jakie uzna za możliwe do wysunięcia z urzędu i pożyteczne do rozważenia. Ustala sprawy wstępne i zasadnicze oraz wyznacza właściwe terminy dotyczące sprawy.

§ 2. Jeżeli po sumarycznym i wstępnym przedyskutowaniu, o którym mowa w poprzednim paragrafie, strony zgadzają się między sobą, wtedy Sekretarz może zarządzić dalsze dochodzenie administracyjne, zbieranie dowodów i poszlak oraz, gdy zachodzi potrzeba, uzupełnienie dyskusji.

§ 3. In peculiaribus casibus Cardinalis Praefectus potest decreto suo requirere votum consultivum alicuius iuris periti in re administrativa, qui praeseferat optimas notas religionis et probitatis.

Art. 118

Intra terminum triginta dierum a convocatione partium, de qua agit § 1 superioris articuli, — si nimirum nullum statutum sit supplementum instructionis, neque requisitum votum consultivum de quo in § 3 eiusdem articuli — vel intra terminum triginta dierum ab accepta notificatione de depositis apud Cancellarium suppletis documentis et investigationibus atque voto consultivo de quibus in §§ 2—3, recurrens debet, sua cura et sumptu, apud Cancellariam deponere tot exemplaria summarii processus quod Secretarius constituerit. Ius est partibus intra eundem terminum deponere restrictum conclusivum in quo contineantur omnia petita, etiam ordinis instructorii, et complete evolvantur rationes, sive in facto sive in iure, quibus ipsa petita nituntur.

Art. 119

Summarium et caetera processus acta, defensiones, scripta demum omnia, prout pars cuius interest maluerit, exarari possunt sive typis, sive dactylographicis aliisque instru-

W wypadku gdy strony się nie zgadzają decyzję podejmuje kolegium sądzące.

§ 3. W szczególnych okolicznościach może Kardynał Prefekt dekretem zażądać opinii doradczej jakiegóż rzeczoznawcy w zakresie prawa administracyjnego, odznaczającego się szczególną religijnością i prawością.

Art. 118

Strona zgłaszająca rekurs obowiązana jest z własnej inicjatywy i własnym kosztem złożyć w Kancelarii — w terminie 30 dni od wezwania stron, o którym mówi § 1 poprzedniego artykułu, jeżeli nie zarządono żadnej uzupełniającej instrukcji, ani nie zażądano opinii doradczej, o której mowa w § 3 tegoż artykułu ewentualnie w terminie 30 dni od otrzymania zawiadomienia o złożeniu w Kancelarii dokumentów uzupełniających i dochodzeń oraz opinii doradczej, o których mowa w §§ 2—3 — tyle odpisów procesu sumarycznego ile zarządzi sekretarz. W tym samym terminie przysługuje stronom prawo złożenia końcowej repliki, w której zawierałyby się wszystkie postulaty, dotyczące także instrukcji procesu i były w pełni przedstawione racje tak prawne jak i faktyczne, stanowiące podstawę samych postulatów.

Art. 119

Proces sumaryczny oraz inne akta procesu, obrona i wszystkie pisma mogą być. — zależnie od uznania zainteresowanej strony — albo wydrukowane albo przepisane na

mentis, multiplicandis exemplaribus idoneis. Exemplaria autem facilia lectu, nitida et non mendosa esse debent. Secus Notarius ea substituenda curet impensis partis.

#### Art. 120

§ 1. Intra sexaginta dies ab expleto termino de quo in art. 118 habetur conventus Collegii iudicantis.

In huiusmodi conventu Cardinalis Ponens seu Relator refert tenorem impugnatae decisionis et perstringit rationes allatas tum pro recursu tum ex adverso, necnon quaestiones praeiudiciales et de merito praefinitas in convocatione partium de qua agitur in art. 117; quas quidem quaestiones Signatura dirimendas suscepit.

§ 2. Dein Promotor Iustitiae breviter et ore tenus circa eas mentem suam pro rei veritate pandit.

#### Art. 121

His peractis de quibus in art. 120 Collegium iudicans, nemine adstante, decisionem fert, cuius pars dispositiva a Cardinali Ponente seu Relatore scripto redigitur, a singulis Patribus subsignatur et statim Secretario traditur.

#### Art. 122

§ 1. Collegium Cardinalium iudicum, in deliberando de merito, decisionem ferre debet circa omnia proposita petita et respectivas exceptiones. Attamen circa quaedam tantum petita decisionem ferre po-

maszynie lub innych środkach powielających. Odpisy winny być łatwe do czytania, przejrzyste i bez błędu. W przeciwnym razie notariusz powinien się postarać o ich przepisanie na koszt strony.

#### Art. 120

§ 1. W ciągu 60 dni od upłynięcia terminu, o którym mowa w art. 118 odbywa się posiedzenie Kolegium sądzącego.

Na tym posiedzeniu kardynał ponens czyli relator przedstawia treść zaskarżonej decyzji i przytacza racje tak uzasadniające rekurs jak i przeciwnie oraz kwestie sądowe wstępne określone merytorycznie w spotkaniu, stron, o którym mowa w art. 117. Powyższe kwestie Sygnatura przyjmuje do rozstrzygnięcia.

§ 2. Z kolei promotor sprawiedliwości przedstawia krótko ustnie swoje zdanie na temat ich obiektywności.

#### Art. 121

Po dokonaniu formalności, o których mowa w art. 120, Kolegium sądzące, bez udziału innych osób, wydaje decyzję, której część rozstrzygającą spisuje kardynał ponens czyli relator, podpisują poszczególni kardynałowie i zaraz przekazują się ją sekretarzowi.

#### Art. 122

§ 1. Kolegium kardynalskie sędziów, rozstrzygając o meritum sprawy, winno wydać decyzję co do wszystkich postulatów i odpowiadających im zastrzeżeń. Jednakże może wydać decyzję jedynie co



test, si haec sola non indigeant  
ulteriore instructione et eorum so-  
licita definitio urgens videatur.

§ 2. Decisio vim suam habet qu-  
amvis rationes in facto et in iure  
non contineat.

§ 3. Nihilominus Cardinalis Prae-  
fectus, aut Collegium Cardinalium  
iudicum, edicere potest ut praedic-  
tae rationes a Promotore Iustitiae  
aut a Votante scripto exponantur,  
servato art. 55 § 4.

#### Art. 123

§ 1. Si controversiam, vel ex toto  
vel ex parte, non definit, Collegium  
Cardinalium iudicum potest suo de-  
creto statuere ut testes adducantur,  
ut inspectiones fiant vel Peritorum  
examina, caeteraque iubere quae  
ad veritatis assecutionem conducant.

§ 2. Eodem decreto Collegium iu-  
dicans statuit terminos servandos  
et modos habendos in executione  
et potest partibus facultatem face-  
re adsistendi et adhibendi Peritos  
a Signatura Apostolica adprobatos.

§ 3. Ubi cumque peragendum est  
supplementum instructoriae, Colle-  
gium iudicans ad illud delegare po-  
test sive Subsecretarium sive Offi-  
ciale tribunalis ecclesiastici com-  
petentis ratione territorii, sive de-  
mum aliam personam in auctorita-  
te ecclesiastica constitutam.

§ 4. Delegatus a Collegio iudican-  
te instructoriam quamprimum inci-  
piat ac sedula cura perficiat.

do niektórych postulatów, gdy te  
nie wymagają dalszej instrukcji,  
a ich orzeczenie wydawałoby się  
naglące.

§ 2. Decyzja jest ważna, cho-  
ciażby nie zawierała uzasadnienia  
faktycznoprawnego.

§ 3. Jednakże Kardynał Prefekt  
lub Kolegium Kardynałów sędziów  
może zarządzić, aby promotor spra-  
wiedliwości lub opiniodawca wyło-  
żył na piśmie wspomniane uzasad-  
nienie, z zachowaniem art. 55 § 4.

#### Art. 123

§ 1. Jeżeli decyzja nie rozstrzyga  
sporu w całości lub w części, wte-  
dy Kolegium Kardynałów sędziów  
może swoim dekretem postanowić  
powołanie świadków, dokonanie in-  
spekcji lub przesłuchanie biegłych,  
jak również nakazać to, co prowa-  
dzi do ujawnienia prawdy.

§ 2. Tym samym dekretem Kole-  
gium sądzące ustala obowiązujące  
terminy i sposób postępowania  
w wykonaniu oraz może przyznać  
stronom możliwość uczestniczenia  
i wybrania biegłych mających za-  
twierdzenie Sygnatury Apostolskiej.

§ 3. W każdym wypadku uzupeł-  
nienia instrukcji, Kolegium sędziów  
może do tego delegować czy to  
podsekretarza czy oficjała trybu-  
nału kościelnego kompetentnego  
z racji terytorium, czy wreszcie ja-  
kąś inną osobą kościelną urzędową.

§ 4. Delegat Kolegium sądzącego  
winien jak najszybciej zacząć in-  
strukcję i pieczołowicie doprowa-  
dzić do końca.

## Caput III

Ratio procedendi in recursu pro compositione conflictuum de competentia inter Romanae Curiae Dicasteria

## Art. 124

In casibus de quibus in art. 96, n. 2, recursus expeditur quam citissime et, congrua congruis referendo, adhibeantur normae processuales de quibus in superioribus articulis 112, 115 et sqq.

## Caput IV

De processibus administrativis et disciplinaribus a Summo Pontifice commissis vel delatis a Dicasteriis Romanae Curiae

## Art. 125

In casibus de quibus in art. 96, nn. 3 et 4, congrua congruis referendo, servandae sunt normae processuales statutae in articulis 104 et sequentibus.

## Caput V

Normae generales remissionis

## Art. 126

Quoad ea quae non praevidentur expresse in praesentibus peculiaribus normis, servantur, quatenus applicari possunt, normae processuales statutae in Libro quarto, Parte prima, prima Sectione, Titulus a III ad XIII Codicis Iuris Ca-

## Rozdział III

Sposób postępowania w wypadku rekursu dotyczącego rozwiązania sporów na tle kompetencji między Dykasteriami Kurii Rzymskiej

## Art. 124

W wypadkach, o których mowa w art. 96 n. 2, należy rekurs przygotować jak najszybciej, a winny być przestrzegane — z zachowaniem zrozumiałych modyfikacji — przepisy, o których mowa w poprzednich art. 112, 115 i ns.

## Rozdział IV

O procesach administracyjnych i dyscyplinarnych powierzonych przez Ojca św. lub przekazanych przez Dykasterie Kurii Rzymskiej

## Art. 125

W wypadkach, o których mowa w art. 96 nn. 3 i 4, należy zastosować — z zachowaniem zrozumiałych modyfikacji przepisy procesowe ustanowione w art. 104 i następnych.

## Rozdział V

Zasady ogólne dotyczące nieprzewidzianych tu wypadków

## Art. 126

Co dotyczy wypadków nie przewidzianych w sposób wyraźny w niniejszych szczegółowych przepisach, należy — na ile da się to zastosować — przestrzegać przepisy procesowe ustalone w księdze czwartej, części pierwszej, sekcji pierw-

nonici, ita quidem accommodatae ut quam maxime consulatur peculiari illi brevitati, quam praeseferre debent processus celebrandi coram sectione altera Signaturae Apostolicae.

szej, Kodeksu Prawa Kanonicznego, tytuły od III do XIII, jednakże przystosowane w ten sposób, by można było w możliwie najlepszym sposobie przyśpieszyć proces, co winno stanowić cechę charakterystyczną procesów prowadzonych w drugiej Sekcji Sygnatury Apostolskiej.

## APPENDIX

### FONTES

- Pius VIII, M. P. „Quando per admirabile”, d. 6 iulii 1816 (Bullarii continuatio, VII, P. II, 1268—1297).  
 Gregorius XVI, M. P. „Elevati appena”, d. 10 novembris 1834 (Acta Gregorii Papae XVI, IV, 290—410).  
 Lex propria... Signaturae Apostolicae, d. 29 iunii 1908 (AAS 1, 1909, 29—35).  
 Regulae servandae in iudiciis apud Supremum Signaturae Apostolicae Tribunal, d. 6 martii 1912 (A.A.S. 4, 1912, 187—206).  
 Benedictus XV, Chirogr. „Attentis expositis”, d. 28 iunii 1915 (A.A.S. 7, 1915, 325).  
 Appendix ad regulas servandas in iudiciis apud Supremum Signaturae Apostolicae Tribunal, d. 3 novembris 1915 (C.I.C. Fontes, VIII, 608—618).  
 Codicis Iuris Canonici canones.  
 Normae S. Romanae Rotae Tribunalis, d. 29 iunii 1934 (A.A.S. 26, 1934, 449—492).  
 Paulus VI, Const. „Regimini Ecclesiae Universae”, d. 15 augusti 1967 (A.A.S. 59, 1967, 885—928).  
 Regolamento Generale della Curia Romana, d. 22 febr. 1968.

### INDEX

	pag.
I	
De constitutione et muneribus Supremi Tribunalis	294
Tit. I — De constitutione Supremi Tribunalis . . . . .	294
Tit. II — De singulorum muneribus . . . . .	297
II	
De sectione prima	
Tit. III — De competentia . . . . .	301
Tit. IV — De iudiciali ratione procedendi . . . . .	305
Pars I: In quaerela nullitatis et restitutione in integrum . . . . .	305
Caput I: De recursu ac eius admissione vel reiectione . . . . .	305
Caput II: De litis contestatione . . . . .	309
Caput III: De discussione sive scripta sive orali . . . . .	311

Caput IV: De sententia . . . . .	314
Pars II: In reliquis competentiae capitibus . . . . .	
Caput I: In formali examine sententiae . . . . .	316
Caput II: In iudicio de nova instantia . . . . .	317
Caput III: In exceptione suspicionis et conflictu competen- tiae inter tribunalia inferiora . . . . .	318
Caput IV: In causis contra Auditores Rotaes . . . . .	320
Caput V: In recursibus contra Advocatos et Procuratores . . . . .	320
Caput VI: De expensis iudicialibus et proventibus Patro- norum . . . . .	321
Tit. V — De administrativa ratione procedendi . . . . .	
Caput I: In impetranda causae commissione vel alia gratia in ordine ad iustitiam administrandam . . . . .	322
Caput II: De vigilantia rectae administrationi iustitiae . . . . .	325

## III

## De sectione altera

Tit. VI — De competentia sectionis alterius . . . . .	326
Tit. VII — De ratione procedendi in sectione altera . . . . .	
Caput I: Normae praeliminares . . . . .	327
Caput II: Ratio procedendi in recursu adversus actus pu- blicae Administrationis ecclesiasticae . . . . .	330
Caput III: Ratio procedendi in recursu pro compositione conflictuum inter Romanae Curiae Dicasteria . . . . .	341
Caput IV: De processibus administrativis et disciplinaribus a Summo Pontifice commissis vel delatis a Dicaste- riis Romanae Curiae . . . . .	341
Caput V: Normae generales remissionis . . . . .	341
Appendix — Fontes . . . . .	342

## 21

RADA WYKONAWCZA DO KONSTYTUCJI O LITURGII  
ZEZWOLENIE

na korzystanie w Polsce z czytań mszalnych podanych w Lekcjonarzach  
partykularnych

CONSILIIUM AD EXSEQUENDAM CONSTITUTIONEM DE SACRA  
LITURGIA

Prot. n. A 253/68

## DIOECESIIUM POLONIAE

## DLA DIECEZJI W POLSCE

Instante Exc.mo Domino Franci-  
sco Jop, Episcopo tit. Dauliensi,  
Praeside Commissionis liturgicae  
penes Coetum Episcoporum Polo-

Mając na uwadze prośbę J. E.  
księdza Biskupa Franciszka Jopa,  
Przewodniczącego Komisji Litur-  
gicznej przy Konferencji Episkopa-